

T.C.
KADİR HAS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FİLM VE DRAMA YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

MURATHAN MUNGAN'IN AYNALI PASTANE HİKÂYESİNDEN
YOLA ÇIKARAK MELODRAMATİK KİPTE
BİR OYUN YAZMA DENEMESİ

Yüksek Lisans Tezi

Filiz Uygun Yüksel

İstanbul 2009

T.C.
KADİR HAS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FİLM VE DRAMA YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

MURATHAN MUNGAN'IN AYNALI PASTANE HİKÂYESİNDEN
YOLA ÇIKARAK MELODRAMATİK KİPTE
BİR OYUN YAZMA DENEMESİ

Yüksek Lisans Tezi

Filiz Uygun Yüksel

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Çetin Sarıkartal

İstanbul 2009

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iii
GİRİŞ.....	1
1. BÖLÜM: MELODRAM.....	2
1.1. Melodramın Tanımı.....	2
1.2. Melodram Kişileri.....	10
1.3. Türk Tiyatrosu ve Melodram.....	13
1.4. Bir Oyun; Afife Anjelik.....	16
2. BÖLÜM: AYNALI PASTANE.....	20
3. BÖLÜM: AYNALI PASTANE OYUNU YAZMA SÜRECİ.....	23
3.1. Yazar Dramaturgisi.....	24
4. BÖLÜM: AYNALI PASTANE OYUNU.....	29
SONUÇ.....	84
KAYNAKÇA.....	85

ÖNSÖZ

Film ve Drama programındaki Yüksek Lisans eğitimim sırasında yanımda olan, desteklerini her zaman hissettiğim tüm özel insanlara teşekkürlerimi sunarım;

Derslerinde ağızından çıkan her kelimeyi nefesimi tutarak beklediğim, kafamı karıştıran, bildiğim sandığım şeyleri bilmediğimi gösteren, sorularına yeni sorular ekleyen, değerli hocam ve tez danışmanım Doç. Dr. Çetin SARIKARTAL' a,

Yüksek Lisans eğitimim boyunca kendilerinden çok şey öğrendiğim ve hayat boyu öğrenmeye devam edeceğim değerli hocalarım; Tül AKBAL SUALP, Gürsel KORAT, Ezel AKAY ve Semir ASLANYÜREK'e,

Sınıf arkadaşlarım, sevgili dostlarım, eleştirmenlerim, meslektaşlarım, Ayşe BAYRAMOĞLU ve Ayşe SANCAK'a,

Eğitimim sırasında bana her zaman destek olan aileme,

Beni yüreklendiren, övücü sözleriyle umutsuzluklarımı umuda çeviren, yorumlarıyla, eleştirileriyle beni geliştiren sevgili eşim Selçuk YÜKSEL'e,

Ve bu tezin bitmesini bekleyemeden doğan, bu çalışmayı ithaf ettiğim sevgili oğlum Oğuz Ada Yüksel'e,

Sonsuz teşekkür ederim.

ÖZET

MURATHAN MUNGAN'IN AYNALI PASTANE HİKÂYESİNDEN YOLA ÇIKARAK MELODRAMATİK KİPTE BİR OYUN YAZMA DENEMESİ

Uygun Yüksel, Filiz

Film ve Drama Yüksek Lisans Programı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Çetin Sarıkartal

2009, 85 sayfa

Bu çalışmada Murathan Mungan'ın Aynalı Pastane adlı hikayesinden yola çıkarak Melodramatik kipte bir oyun yazılması hedeflenmiştir. Bu amaçla gerek tiyatro gerekse sinemasal yaklaşımlarıyla melodram farklı tanımlayıcılarla açıklamaya çalışılmış, daha sonra tiyatral bir bakışla, melodramatik bir kiple oyun yazılmıştır. Çalışma, bir melodram araştırması veya melodramın ne olduğuna dair bir bilgiler dökümü değildir; aksine, oyununun anlatım kipini melodram olarak seçen bir yazarın, bu kipe ait okumalarını, okumalardan yaptığı çıkarsamaları ve sonucunda ortaya çıkan oyunu kapsamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Melodram, Aynalı Pastane, Yazarlık Deneyimi

ÖZET

AN ATTEMPT TO WRITE A PLAY IN MELODRAMATIC MODE
BASED ON MURATHAN MUNGAN’S SHORT STORY
“AYNALI PASTANE”

Uygun Yüksel, Filiz

MFA in Film and Drama

Supervisors: Doç. Dr. Çetin Sarıkartal

2009, 85 pages

This study aim to write a melodramatic play based on Murathan Mungan’s story “Aynalı Pastane”. To achieve that aim the term melodrama has been investigated according to various theatrical and cinematographical approaches, and then, the play was written in the light of the findings of the research. This study shouldn’t be considered as an informative report to define meolodrama or as a comprehensive research on it. On the contrary, it covers the comments and implications of a playwright who has chosen the melodrama as a mode suitable for her play after she had read and studied many examples of it.

Key Words: Melodrama, Aynalı Pastane, Writing Experience

GİRİŞ

Bu çalışmamda Murathan Mungan'ın Üç Aynalı Kırk Oda adlı kitabındaki Aynalı Pastane adlı öyküsünden yararlanarak melodramatik kipte bir oyun yazmaya çalıştım. Çalışmamın birinci bölümünde melodram kavramının ne olduğunu açıklamaya çalışacak, çeşitli araştırmacıların tanımlarını, dünden bugüne yaklaşarak, (sinema ve tiyatro için yan yana) vermeye çalışacağım. Çalışmamın ikinci bölümünde Murathan Mungan'ın "Aynalı Pastane" adlı hikâyesinden bahsedecek, oyunuma nasıl kaynaklık ettiğini anlatacağım. Üçüncü bölümde "Aynalı Pastane" adlı hikâyeden yola çıkarak yine aynı adı kullanarak yazdığım oyunun melodramla olan bağlantısını sunmaya çalışacağım. Sonuç bölümünde ise yazınsal süreç ve kişisel deneyimlerimi sunacağım.

1. MELODRAM

1.1. Melodramın Tanımı

Tiyatro ve Sinemada bir tür olarak Melodram, gerek estetik, gerekse ideolojik yapısı nedeniyle çeşitli bakış açılarından incelenmesine-araştırılmasına neden olmuştur. Bakış açılarının veya türün katmanlı yapısı melodramı tek bir kalıpla açıklamaya yeterli olmamıştır. Melodramın tanımı için pek çok kaynak; Yunanca melos (müzik) ve dram (hareket) sözcüklerinin birleştiği bir alandan bahseder. 18. yüzyılda melodram müzik eşliğinde söylenen parçadır, daha sonra opera ile anlamdaşlaşır. 19. yüzyıl başlarında yeniden anlamlandırılan melodram sözcüğü dramatik bir tür olarak karşılığını bulur.

"İkincil bir oyun türü. Fars nasıl komedyanın altlaştığı olarak yer alıyorsa, Melodram da tragedyanın öyle altlaştığı olarak yer alır. Kökence 17. yüzyılda İtalya' da popüler opera olarak ortaya çıkan melodram, 18. yüzyılda Fransa' da gelişme göstererek özgün yapısına kavuşmuştur. Natüralizmde daha kendi yerini bulamamış, romantizmin de etkilerinden daha kurtulamamış melodram, "Burjuva cilası çekilmiş halk vicdanını" yansılamış, "halkın ahlaksal-duygusal eğitiminin bir aracı" olarak yer almış; "erdem ikamesi" olarak "kötülüklerin kovulmasına", Tanrı'nın inayetinin doğrulanmasına hizmet etmiştir. Aileyi bütün bir toplumun mikro-örneği olarak ele alan melodram, toplumsal düzeni mutlak iyi ve haklı gösterir; insanların pişmanlıkla doğru yola gelişlerini örneklendirir. Bunun için de melodramın amacı erdem dolu suçsuzluk ile suç dolu kötülük arasındaki gerilime, iyi olan ile kötü olan arasındaki çatışmaya dayanır.

... Melodramda oyun kişileri arasında ruhsal yönden neden sonuç ilişkisi yoktur; kişiler kendinden iyi veya kötüdürler, toplumda öyle vardılar. Bu nedenle melodram, yer ve zaman dışı, soyut-kalıpsal bir ortamda geçiyormuş izlenimi uyandırır. Melodramda izleyicinin bilgisizlikten bilgiye geçiş ya da baht dönüşleri içinde şaşkırtma hali sürekli ayakta tutulur; tüm görsel ve işitsel sahne öğeleri bu amaca hizmet eder.”¹

Türk tiyatrosu tarihçilerinden Niyazi Akı melodramı şöyle tarif eder;

“Tiyatro türünün çeşitli dalları melodramda akli durduracak şekilde birbirine karışır. Olağanüstü ve inanılmaz serüvenler, çok yumuşak ya da çok şiddetli duygular melodramlarda toplanabilir. Onlarda karakter tasvirlerinin yerini manzaralar, duygu ve heyecanların yerini ise duyular alır, tüyleri diken diken eden korkunç sahneler, tuzaklar ardında gizlenen ihtiras oyunları, suikast tertipleri, kimlik gizlemek için kılık değiştirmeler, melodramlarda bol rastlanabilen olay ve durumlardır. Melodramlarda gerçeklikten ziyade, uyandırılacak etkiye önem verilir. Bu eserler, çoğunlukla beklenmedik bir mutlulukla sona ererler. Melodramların mahkemesinde suçlular daima cezalandırılır, faziletli ve iyi insanlarsa daima ödüllendirilirler. Bu eserlerin üslubu hem gösterişli, hem yavandır.”²

Victor Hugo “Marie Tudor” (1833) oyununun önsözünde komedyaya ve tragedyanın dışında üçüncü bir tür olarak melodramdan bahseder.³ Hugo’ya göre melodram her tür seyircinin bir parçasına seslenmektedir. Komedyaya zihin zevklerine, tragedya duygulara, melodramsa göz zevklerine seslenir.

---

¹ Çalışlar, Aziz, **Tiyatro Kavramları Sözlüğü**, Mitos Boyut Yayınevi Tiyatro Kültür dizisi: 2, İstanbul 1993, Sf. 115-116

² Akı, Niyazi, **Türk Tiyatro Edebiyatı Tarihi I**. Dergâh Yayınları, Türk Edebiyatı İnceleme Dizisi, İstanbul 1989, Sf. 163

³ Carlson, Marvin, **Tiyatro Teorileri**, De ki Yayınları, Çevirenler: Eren Buğlalılar Barış Yıldırım, İstanbul 2008, Sf. 223

Bu haliyle Hugo melodramı "avam" bulmaktadır. 1852 yılında yapılan bir röportajında François Ponsard melodram hakkında şunları söyler;

" Eğer benim oyunum öncelikle karakterin temsiliyle, tutkuların gelişimiyle, ya da dönemin ruhunun ya da hareket tarzlarının tekrar yaratımıyla ilgileniyor ve olay örgüsünü bu baskın fikirlerin arkasında tutuyor olsaydı, ona dram yahut tragedyya diyebilirdim. Seyirciyi yalnızca maceraların hızlı ilerleyişiyle, beklenmedik dönüşlerle afallatmaya ve etkilemeye çalışan herhangi bir oyun ise tam tersine bir melodram olacaktır. Bu eserlerin her birinin yerine getirilmesi gereken özel kuralları vardır"⁴

Romantik akım yazarları tarafından aşığılanan melodram Guilbert de Pixerecourt'un "Seçilen Tiyatro" adlı eserinde savunulmuştur. Pixerecourt'a göre melodram, suçun cezasız kalmadığını göstermesi, erdemin ödüllendirilmesi ile kilisenin yerini almaktaydı. Pixerecourt, dilin abartılı ve yapmacık olduğunu kabul ederken bunun amaca uygun bir biçimde kullanılması gerektiğini savunur. Bu amaç seyircinin etkilenmesidir.

Melodramın farklı ülkelerde farklı biçimlerde algılanması, melodramın yapısının ülkelerin farklı değerlerine tekabül etmesiyle açıklanabilir. Melodramatik eğilimler sıklıkla geleneksel değerler ve bu değerlerin temsil ettiği kurumların zayıflamasına veya tasfiye edilmesine bir tepki olarak ortaya çıkmıştır.⁵

---

⁴ a.g.e.

⁵ Can, Funda, **Feminist Eleştiri Açısından Kadın Seyircinin Hıçkırık Filmi Özelinde Melodramla İlişkisi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2007.

Jean Jacques Rousseau'nun 1766 yılında yazdığı "Pygmalion" oyununda ilk kez melodram sözcüğü kullanılır. Bu oyunda, müzik oyunun ruhunu yansıtmaktadır. Bu oyundan sonra, müzikle birlikte opera, dans ve giderek her türlü eylem için kullanılan melodram sözcüğü bir tür olarak kullanılmaya başlar. Bu türü inceleyen araştırmacıların büyük çoğu Antik Yunan oyunlarındaki korobaşı-oyun kişisi arasında geçen bölümleri örneklendirir. Bu bölümler daha sonra Ortaçağ dinsel oyunlarında da kullanılacaktır. Korobaşı- oyun kişisi arasında geçen diyaloglar, oyun dilinden farklı bir biçimde söylenmektedir. Özellikle Euripides' in yapıtlarında hem tragedya hem de komedyaya öğelerinin karıştırılarak var olması, kadın kahramanlara yer verilmesi gibi durumlar melodram tarihinin bir parçası olarak görülür.

Melodramın popülerleştiği ve bir akım olarak ele alındığı tarihler ise Fransız Devrimi ve Aydınlanma Dönemidir. Aydınlanma 18. yüzyılda felsefe ve düşünürlerin toplumsal dönüşümlere neden olduğu bir dönemdir. Bu yüzyılda özellikle Fransa ve Almanya' da felsefe gündelik yaşamın bir pratiği haline gelmiştir. Sonradan Fransız Devrimi' ne temel olacak Aydınlanma düşüncesi, saray ve soylu sınıfın gücünü yitirdiği, halkın ise sıkıntılılarla kilise ve saray karşıtı olduğu bir dönemde var olur. Bu dönemin ünlü düşünürleri Rousseau, Diderot ve Voltaire'dir. *"Her şey anlamsız bir kent düzeninde kötülüğe açık hale gelmiştir, biz bu kötülüğümüzle bilimleri ve sanatları geliştirmeye yöneldik"*⁶ diyen Rousseau, uygarlaşmanın aynı oranda yozlaşmayı da getirdiğini savunur. Doğal döneme dönmeyi arzulayan ve bu dönemi örnek gösteren Rousseau, demokrasi düzenini de eleştirir. Gerçekçi bir bakışla demokrasi ancak ülküsel olacaktır. Rousseau' ya göre gerçek toplum düzeni anlaşma düzenidir. Bu düzende birey, aile gibi kavramlar da ön plana çıkar. Söz konusu düzende özgürlük ancak bireyler arasındaki sözleşmeyle mümkün olacaktır.

---

⁶ Timuçin, Afşar, **Düşünce Tarihi**, İncancıl Yayınları, Genişletilmiş 2. baskı, İstanbul 1997, Sf. 427

"1690–1725 arasında bir kültür bunalımı olmuştur. Bu bunalım yalnız Fransa' da değil bütün Avrupa'yı ilgilendirir. Bu süre içinde bir eskiler ve yeniler kavgası yaşanmıştır. Bundan böyle yalnız edebiyatın değil, siyasal ve toplumsal yapının hatta dinin temelleri tartışılmaktadır. Felsefe biraz sulandırılmış olarak da olsa, metafizikten fiziğe, dar alanlardan sokağa geçme eğilimindedir... Aydınlanma düşüncesi bireyin kurtuluşuyla ya da bireyin birey olma hakkının sonuna kadar savunulmasıyla ilgilidir, toplumsallıkta ezilmeye bırakılmamış tek kişinin toplumsal konumuyla ilgilidir. Bu da her şeyden önce yürürlükteki siyasal ve dinsel yetkelerin tartışılmasını gerekli kılıyordu. Aydınlanma böylece bir eylem felsefesi oldu."

7

Peter Brooks, *The Melodramatic Imagination*⁸ adlı kitabında Fransız tiyatrosundaki melodram akımından şöyle bahseder;

... Geleneksel (neoklasik) Fransız tiyatrosunun iki betimleyici biçimi olarak kabul edilmesi gereken trajedi ve yüksek sosyal komedi (comédie de caractère) romantizmden bir yüzyıl önce tükenmişti. Voltaire'in geçmişinde sergilediği trajik mekanizmayı birazcık kurcalamak, bahsi geçen çağı daha görünür kılacaktır. Trajediye reddetmenin sebebini 17. yy.da sonlarına yaklaşan Kutsal'a özgü işlevsel fikrin kaybolmasında ve bundan sonra trajedinin kutsala dair toplumsal bir ritüel olarak kullanılmasının mümkün olmamasında aramak gerekir. Eğer yüksek komedi bir şekilde varlığını devam ettirseydi, seyircinin ahlaki değerlerini belirleyen, en nihayetinde devrimle patlak veren liberal politik düşüncenin temel alınması gerekirdi. Burjuvazinin yükselişi, sanatın özelleşme ve desosyalizasyondan uzaklaşmasına neden olurken, modern akımların karakteristiğine sahip

---

⁷ A.g.e.

⁸ Brooks, Peter, *The Melodramatic Imagination*, Yale University Press, London, 1995

romanların önünü açtı. Tiyatronun yabancılaşmadan geleneksel akımlara doğru evrimi de romanın yükselişiyle eş zamanlıdır.

...

Burada sosyal ve edebi tarihte radikal değişimlerin gerekli olmaya başladığını öngören karmaşalar görürüz. Şu açıktır ki, geleneksel akımların ve tiyatronun dokusunun sertleşmeye başlamasıyla ilgi günden güne ikincil tiyatrolara kaymaya başlamıştır. Kendi, resmi tiyatrolardaki büyük evrimden bağımsız görünen fikirlerine itimat ederek birincil tiyatrolara göre büyük oranda alt gruplarda, daha şeffaf ve teatral bir şeye dönüşmüştür. Nicolet'in ünlü akrobasi ve ip cambazı gösterisi kendine yer bulmuş, Audino'un kukla şovu da başka bir tiyatronun çatısı altında sergilenmeye başlamıştır. Geleceğin bu iki drama tapınağı birincil tiyatrolar gibi bir süre daha sözsüz drama olarak adlandırılacak, izleyenlerin aklında sahnenin ortasına gerilmiş iple hatırlanacaktır. Hiç şüphe yok ki sözler üzerindeki kısıtlama yüzünden bu tiyatrolar sözden ziyade oyunlaştırmaya özel dikkat göstermiş, görünür imgelerle, dekor, mekanizma, afiş, tarif, mimik, hareket, müzik gibi öğelerle desteklenmiştir.

... Diyalogun eklenmesi 1780 li yılların başında görüldü. Pantomim diyaloglar her ne kadar konuları Fransız tiyatrosunun tekelinde ve krallığın sansüründe olsa da, oyun sahnelenmeden önce oyun metninin okunması hakkına sahipti ve gerçek tiyatroya yakındı. 1780'lerdeki bu kahraman ve kusursuz pantomimlerde gördüğümüz şey hareketin ve görsel imgelerin oyunlarıdır ve bu oyunlarda anlam, sıklıkla hatta neredeyse daima dramatik çatışma ve belirgin simgelerle hünerli bir biçimde seyirciye sunulur. Girişte sunulan konuşmalar oyunun mimarisinde önemli bir eleman olmaktan ziyade duygusal bir ritmin yansıması olarak görülür.

Aydınlanma döneminin getirdiği sınıfsal değişimlerle melodram özellikle de burjuva sınıfının ekolü olarak görülür. 18. yüzyıl sonlarında Avrupa, sanatın o zamana dek konu edilmiş "soylu ve yüksek alan"dan vazgeçerek daha güncel olayları konu etmeye başlar. Almanya' da başlayan Sturm und Drang (Fırtına ve Coşku) hareketi ile aklın değil duyguların öne çıktığı, toplumsal yasakların, geleneklerin yıkıldığı bir dönem başlamıştır. Bu dönemin ünlü yazarları arasında; Goethe, Herder ve Schiller'in eserleri daha sonraki yüzyıllarda da etkisini sürdürür.

Tutku ve duyguların öne çıktığı melodramda kısa sürede "acıklı durum-acıklı olan" ortaya çıkar. Melodram türünün geniş halk kitleleri tarafından popüler bulunmasının nedenlerinden biri ahlaki değer sistemidir. Melodram türünün "iyilik-kötülük" savaşına önem vermesi, gündelik yaşamın pratiklerine, sıradanlığa önem vermesi bu durumun başlıca nedenleri arasında sayılabilir. Ancak melodram türü yine aynı sebeplerden sıradan bulunmuş, adeta hor görülmüştür. Melodramlar günlük dil kullanımı ile anlaşılmayı kolaylaştırmış, karmaşasının altında yatan basit isteklerle güçlü bir anlatıma sahip olmuş, seyirciye doğruluk, dürüstlük, iyi ve ahlaklı olma yolunda tavsiyeler vermiş, duygulara seslenerek seyirciler üzerinde büyük bir etki bırakmıştır. Melodramlarda aksiyonun bolca kullanılması, zamanın hızla ileri veya hızla geri sarılması durumları seyirci üzerinde acaba şimdi ne olacak sorusunun yaratılmasını sağlar. *"Özellikle melodramda karşımıza çıkan iç ses-dış ses ayrımı, abartılı hareketler, duyguların müzikle verilmesi gibi olgular bu yaklaşımın ürünüdür."*⁹

Tragedya kavramı Aristoteles' in Poetika adlı eserinde yaptığı tanımlama ile ele alınır. Aristoteles tragedyaı;

---

⁹ Ataman, Fusün, **Namık Kemal'in Oyunlarından Hareketle Tanzimat Dönemi Oyun Yazarlığında Melodramatik Unsurlar**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sf. 14.

(...) Ahlaksal bakımdan ağır başlı, başı sonu olan belli bir uzunluğu bulunan bir eylemin taklididir; sanatça güzelleştirilmiş bir dili vardır; içine aldığı her bölüm için özel araçlar kullanır; eylemde bulunan kişilerce temsil edilir. Bu bakımdan tragedya, salt bir öykü (mythos) değildir. Tragedyanın ödevi, uyandırdığı acıma ve korku duygularıyla ruhu tutkularından temizlemektir. ¹⁰

diyerek tanımlar. İyiliğin ödüllendirilmesi, kötülüğün mutlak cezalandırılması tragedya ile melodramın ortak noktalarından birisidir. Zaman ve mekân kullanımında ayrılan melodram ve tragedyada acıma, dehşet, tutku gibi kavramlara da bolca rastlanır.

"Melodramın dramatik bir tür olarak konumunu belirlerken, komedi ile fars arasındaki ilişkiye benzer biçimde melodram ile tragedya arasında da bir ilişki bulunduğu saptamasın hareket edilebilir. Traji-komik oyunlar ile melodramlar arasında bir karşılaştırma yapıldığında, dokunaklı, korkutucu ve gülünç öğelerden yararlanmaları bakımından akraba oldukları, hatta kısmen aynı oldukları görülür." ¹¹

Tragedyanın ele aldığı " Soylu İnsan-Tanrıların Öfkesi- Trajik Hata" üçgeni melodramda "Sıradan İnsan-Sistem-İstek" olarak melodramda değişikliğe uğrar. Ancak melodramlarda tıpkı Tanrıların öfkesinde olduğu gibi dinin veya daha modern bir söylemle ahlaklı insan olmanın vurgulandığı görülür. Tragedya soylu insanı ele alırken, melodram daha demokratik bir

---

¹⁰ Aristo, **Poetika**, Çeviren: İsmail Tunalı, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2004 Sf. 22.

¹¹ Ataman, Fusün, **Namık Kemal'in Oyunlarından Hareketle Tanzimat Dönemi Oyun Yazarlığında Melodramatik Unsurlar**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

üslupla sıradan insanı ele almaktadır. *"Dolayısıyla karakter derinliği ve kişiler tragedyanın konusu olurken, bu anlayış melodramda olaylar düzeyine indirgenir."*¹²

1.2. Melodram Kişileri

Melodram kişilerinin en dikkat çekici yanı, oyunun başında var olan ruhsal kimliklerini oyunun sonuna kadar sürdürmeleridir. Bu noktada tragedyalarda bulunan "Kötülerin oyunun sonunda pişmanlıkla iyileşmeleri-doğru yolu bulmaları" hali melodramlarda bulunmaz. Melodram kişileri iyi veya kötüdürler, düşman veya dostturlar.

*"...Melodram her şeyi kalıplar içinde alır; İnsanlar, olaylar, durumlar, duygular hep kalıplaşmıştır. Dünya iyiler ve kötüler olarak kesinlikle ikiye ayrılmıştır. İyiler ve kötüler arasındaki uğraşının sonu başından bellidir. İyilerin başına gelmedik kalmaz, ama yine de çoğunlukla beklenmedik bir kurtarıcı beklenmedik bir anda ortaya çıkıp her şeyi tatlıya bağlar... Bütün durumlar birbirini çizimsel bir yoldan, nöbetleşe izler."*¹³

Böylelikle melodramlarda kişiler değil olaylar ve olayları dizilimi ön plana çıkar. Aksiyon, iyi veya kötü olan kahramanların içine düştükleri durumlarla belirlenir. Bu noktada seyirci-oyuncu arasında bir anlaşma sağlanmıştır. Seyirci oyunun başından beri iyinin ödüllendirileceğini, kötünün mutlak cezalandırılacağını bilir. Merak ettiği ve izlemesini sağlayan faktör ise, kötünün nasıl cezalandırılacağı, iyinin ise nasıl olup da düştüğü

---

¹² Tunalı,Dilek. **Kültürel ve Zihinsel Yapılanmanın Türk Melodram Sineması Üzerindeki Etkileri**, Yayınlanmamış doktora tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, 2005. Sf. 37

¹³ Özön, Nijat. **Sinema ve Televizyon Terimleri Sözlüğü**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1981, Sf: 198

durumdan kurtulacağıdır. Bu durum melodramlarda basmakalıp durumların kullanılmasına yol açar. Bunlar arasında en sık kullanılanlar Őunlardır;

- İstekli Kadın Kahraman
- Erdemli Erkek Kahraman
- Ahlaksız Kötü Kahraman
- Yardım eden-Himayeci Dost Kahraman
- Aile Dostu, Hizmetçi, UŐak gibi Yan Kahramanlar.

Melodramlar genellikle kadın kahramanlar üzerine kurulmuştur. Amacına yönelmiŐ, ahlaklı, erdemli kadın kahraman kurulu dőzeni içinde mutlulukla yaşar. Çoğu kez âşık olur, yaşamak istediği "namuslu aşk" genellikle evlilikle sonuçlanır. Ancak bu evliliğe veya ilişkiye karşı çıkan başka kahraman ya da kahramanlar vardır. BaŐroldeki kadın kahraman; iyilik, doğruluk, namus, sadakat gibi değerleri temsil ederken savaŐmak zorunda kaldığı diğer kahramanlarda bu değerlerden eser yoktur. Bu kadın kahramanın engel olunmaz bir isteği vardır ve bu istek toplum tarafından onaylanmaktadır (Evlilik, eğitim, ocuk sahibi olma, vb.)

...Douglas Sirk filmlerinde, dönem ve toplumsal koŐullar değişmiş olsa bile, dolaylı olarak kadın önce serbest bırakılıp sonra ancak annelik, eşlik özellikleriyle mutlu olabilir. Bu tanım bir bakıma melodramın "arzu"ya iliŐkin içeriğiyle de yakından ilgilidir. Çünkü Robert P. Kolker'in deyimiyile

melodram filmler; 'Önce arzunun serbest bırakılması, sonra kontrol altına alınmasına ilişkindir''¹⁴

Kahramanların sakin sıradan yaşamları güçlü bir istekle hareketlenir. Bu yeni durum diğer kahramanları da etkilemektedir. Âşık olan kahramanlar birbirini yanlış anlar ve uzaklaşırlar, toplumsal engeller belirir (sınıf farkı) bu durum güçlü bir acıya neden olur. Kahramanlar birbirlerinden uzaklaştıkça acı çeker, acı çektikçe birbirlerine yakınlaşırlar. Bu ayrılık genellikle kötünün zaferi gibi gözükse de finalde yanlış anlamalar ortadan kalkar, kötüler aradan çekilir veya cezalandırılır, kahramanlar mucizevî bir şekilde birbirlerine kavuşurlar. Mutlu son melodramlarda vazgeçilmez bir özelliktir. Melodram izleyicisi baş kadın veya baş erkek kahramanla özdeşleşir. Melodramlarda idealize edilmiş kadın ile idealize edilmiş erkeğin mutlu birleşimi söz konusudur. Farklı sınıflardaki kadın ve erkek imkânsız gibi görünen bir aşk yaşarlar ve evlilikle aşklarını sonuçlandırır. Ahlaksız gibi görünen veya kötü kahraman tarafından ahlaksız olmakla suçlanan kadın toplum tarafından aklanır. Melodramlarda kadın kahramanlar evcimen bireyler olarak yer alırlar. Bu hali melodramın eleştirilmesinin bir başka nedenidir. Kadın çeşitli özelliklerle donatılmıştır ancak edilgindir. Namus şablonu tarafından sarmalanmıştır. Baş kadın kahraman ne kadar özgür olmak istese de ahlakçı bir sistem tarafından dönüştürülür.

"Thomas Schatz melodrama, sadece erdemli bir bireyin (genellikle bu bir kadındır) ya da bir çiftin (genellikle sevgililer) baskıcı ve haksız toplumsal koşulların kurbanı olmalarından ve bütün bu olayların evlilik,

---

¹⁴ Tunalı, Dilek. **Kültürel ve Zihinsel Yapılanmanın Türk Melodram Sineması Üzerindeki Etkileri.** Yayınlanmamış doktora tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, 2005, Sf. 41

başarı ya da çekirdek aile ile sona ermesinden oluşan bir çerçeve çizmiştir.”¹⁵

1.3. Türk Tiyatrosu ve Melodram

Türk Tiyatro tarihçisi ve akademisyen Özdemir Nutku' ya göre melodram; durum + duygusallık+ içinde bulunulan çağın alışagelmış burjuva ölçüleridir. ¹⁶ Tipik melodram örnekleri olan Tom Amca'nın Kulübesi ve Monte Kristo Kontu'nda kahramanlar başlarına gelen nice trajik olayı çözümler ve finalde kurtulurlar. Yine aynı eserlerde adalet, eşitlik, erdemli olma, sınıf ayrımı, kölelik, aşk gibi nitelik ve değerlerin ön plana çıktığı görülür. Bu iki roman, melodram örneği olarak hem tiyatrodaki, hem sinemadaki hem de televizyona pek çok kez uyarlanmıştır. 20. yüzyılda sinema, daha sonra televizyonun baş eğlence haline gelmesi, tiyatro türü olarak melodrama ilgiyi azaltsa da, kısa sürede melodram sinema ve televizyon dünyasındaki yerini alır, bu yer özellikle kimi ülke sinemalarının (örneğin Yeşilçam'ın) vazgeçilmezlerinden biri olmaktır.

Türk Tiyatrosu'nda Melodram türü Avrupa ile neredeyse aynı anda popüler olmuştur. Tanzimat döneminde başlayan Batılılaşma olgusu, o döneme dek sözlü tiyatro geleneğine sahip Türk Tiyatrosu'nda yeni bir anlayışın hâkim olmasını sağlamıştır.

Tanzimat, Osmanlı İmparatorluğu'nda 1839 yılında Gülhane Hatt-ı Şerif'inin okunmasıyla başlayan modernleşme ve yenileşme döneminin

---

¹⁵ Tunç, Aslı, **Sinemasal Bir Tür Olarak Melodrama Genel Bakış (Hollywood özelinde aile melodramına yaklaşımlar)** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sf. 2

¹⁶ Nutku, Özdemir. **Dram Sanatı-Tiyatroya Giriş**, Kabalcı Yayınevi, İstanbul 1998, Sf. 76

adıdır. Sözcük anlamı "düzenlemeler, reformlar" demektir. Müfredatımızda Tanzimat Dönemi 1876'da II. Abdülhamit'in tahta çıkması ve Meşrutiyet'in ilanı ile sona ermiş kabul edilir. ¹⁷

Metin And Türk Tiyatrosu adlı kitabında batılılaşmayı üç evrede inceler;

- Kültürde var olan bir öğenin yanına yabancı bir kültür öğesinin alınışı: Geleneksel Türk Şiiri'nin yanına Avrupa şiirinin yeni biçim ve türlerinin alınması, Gölge Tiyatrosu'nun ve Ortaoyunu'nun yanında Tuluat Tiyatrosu'nun başlaması ile örneklendirilebilir.
- Bir kültür öğesinin yanına yeni bir öğe yerleştirmek: Osmanlı Minyatürü'nün yerine Batı resminin yer değiştirmesi.
- Olmayan bir yerli kültür öğesinin boşluğunu alıntı ile doldurmak; Geleneksel edebiyatımızda var olmayan anı, deneme, dram gibi türlerin alıntılanarak benimsenmesi.¹⁸

Tanzimat Dönemi ile başlayan Batılılaşma eğilimi tiyatro açısından oldukça verimlidir. 1839 yılında tiyatro binalarının yapımı göze çarpar. Sahnede oynanmayan Geleneksel Türk Tiyatrosu bu kez "Perdeli Tiyatro" ile tanışmaktadır.

Tanzimat Devri'nin, daha geniş bir deyişle 19. yüzyılın üzerinde en fazla durduğu konu, Batı'daki gelişme efsanesidir. Devrin tek amacı o

---

¹⁷ <http://tr.wikipedia.org/wiki/Tanzimat>

¹⁸ And, Metin, **Tanzimat ve İstibdat Döneminde Türk Tiyatrosu**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1972.

düzele ulaşmaktır. Her düşünce, her konuşmada, her yazıda bir batıya görelilik sezilir. Oraya özenişlerde, kendimizi eleştirişimizde hep bu görelilik vardır. 19. yüzyıl, sürdüdüğü yaşamla önüne açılan yeni ve özendiği yaşam karşısında kararsızdır; Yeni yaşamdan neleri alacak, kendi geleneksel yaşamından neleri feda edecektir. Devrin davranış, düşünüş ve zevk bakımından ikiliğe düştüğü tartışılmaz bir gerçektir. Zaten devrin psikolojik dramı da buradadır.

Saray ve çevresinin tiyatro, opera, klasik müzik gibi Batı'lı sanatlarla olan yoğun ilgisi yeni bir sanat düşüncesinin tohumlarını atar. 1838' de İstanbul' da iki amfi tiyatro binası açılmış ve bu binalarda tragedyalar ve komedyalar oynatılmıştır. 1839' da Beyoğlu' nda Avrupa Operaları ve Fransız oyunları oynanması için saraydan izin alınmıştır. II. Mahmut' un kütüphanesine 500 tiyatro eseri sipariş etmesi, saray içinde tiyatro çalışmalarına yer vermesi, ilerleyen yıllarda padişah ve çevresinin Beyoğlu' nda bulunan tiyatrolara bizzat giderek izlemesi tiyatroya ve değişen tiyatroya ilgiyi arttırmıştır. Bunların dışında devlet adamları, büyükelçiler ve değişik görevlerle yurtdışında bulunan kişiler de yurda döndüklerinde dışarıda edindikleri kültür ve görgülerini paylaşmışlardır. Bunların arasında; Namık Kemal, Ziya Paşa, Abdülhak Hamit, İbrahim Şinasi ve Ahmet Mithat gibi yazarlar sayılabilir. Batılılaşma etkisinin reddedilemez bir kesimi de Türkiye' de yaşayan azınlıklardır. Azınlıklar arasında Yahudiler, Rumlar, Ermeniler, Fransızlar, İtalyanlar ve Fransızlar tiyatronun gelişimi veya batılılaşması adına önemli bir yer tutarlar. Kendi kültürlerini, dillerini, dinlerini çeşitli dernek ve kültür merkezleri aracılığı ile yaşatan bu uluslar, ulusal tiyatrolarını da yaşatmaktaydılar.

Adaptasyonlar ve uyarlamalar da Batı Tiyatrosu ile tanışmanın evrelerinden bir tanesidir. Geleneksel Türk Tiyatrosu' nun bir türü olan Ortaoyunu'nda sık sık Fransız dolantı komedyalarının adapte edildiği

bilinmektedir. Komedi oyunlarıyla Goldoni, Moliere, Scribe, romantik dram ağırlıklı oyunlarıyla Corneille, Racine, Schiller, Shakespeare gibi yazarların oyunları bu tarihlerde adaptasyon yolu ile sık sık oynanmaktadır.

Niyazi Akı' ya göre Türkiye' de melodram 1872 yılından itibaren yazılmaya başlanmıştır. Türk Tiyatrosu'nun tipik bir melodram örneği olan Gülnihal'de Namık Kemal "öncü" bir yazar olarak görülmektedir.¹⁹ *"Namık Kemal bir misyoner sorumluluğuyla baktığı modele, romantik dramla melodramın karışımından oluşmuş modele olabildiğince -siyaset ve yaşam geleneklerinin ve dinin onaylayacağını düşündüğü sınırlar içindekalarak yani- uymuş, formülleri, tür uyuşmalarını, asal yapıyı sezmiş ve kendi metinlerine uygulamıştır"*²⁰

Namık Kemal Celal Mukaddimesi'nde yer alan görüşlerinde tiyatroyu toplumsal alanda önemli bir yapı taşı olarak görür. Kemal'e göre tiyatro halkı eğlendirecek ve eğitecek, yazarların düşüncelerini halka empoze edecektir. Türk tiyatrosunun gelişmesi sırasındaki Batı'ya öykünme, Batılı eserleri adapte etme geleneği, melodramın Türk Tiyatro'sunun ana kaynaklarından biri olmasına neden olmuştur. Aynı durumun Türk Sineması'nın başlangıç ve "sinemacılar dönemi"nde de var olduğu görülür. Batılı olanın, renkli, şarkılı, eğlenceli hali ile geleneksel birleşmiştir. Melodram sadece metin boyutunda değil, oyunculuk ve reji anlayışlarında da kendisini gösterir. Yeşilçam Filmleri döneminde melodram ve melodramatik durum sıkça kullanılır. Konuların sıkça tekrar edilirliliği, başoyuncuların neredeyse kalıplaşmış oyunculukları, abartılı müzik ve dublaj ile melodram çok kısa bir sürede Türk seyircisinin kanıksadığı bir durum halini alır. Bugün biraz sevimsiz bir ifade ile "Türk Filmi" denilen, alaycı bir tavrında Altan alta sürdüğü tutumdan Savaş Arslan şöyle bahseder; *Melodramın, hele de onun*

---

¹⁹ Beliz, Güçbilmez, *Zaman, Zemin, Zuhur. Gerçekçi Türk Tiyatrosunda Minyatür Kurgusu*, Deniz Yayınevi, Ankara 2006.

²⁰ A.g.e sf. 90-91

tikleşmiş hali olan melodramatiğin, kokan, bulaşan, parazitvari bir varoluşu söz konusudur. Dolayısıyla da, melodramın melodramlığını fazla abartmamak adına, bu tarz durumlara melodram yerine, melodramatik demek daha doğru bir davranış olur.”²¹

1.4. Bir Oyun; Afife Anjelik

Çalışmam için erken dönemde yazılmış bir melodram veya adaptasyon oyunu da incelemek istedim. Bu amaçla, tipik bir melodram oyunu olan Rezaizade M. Ekrem’in 1870 yılında yazdığı Afife Anjelik²² adlı oyunu seçtim. Tanzimat dönemi yazarlarından biri olan Ekrem, Servet-i Fünun topluluğunda önemli bir yere sahiptir ve Türk Edebiyatının batılılaşmasında önemli roller oynar. Afife Anjelik oyununun konusu kısaca şöyledir; Anjelik, kocası Kont Mişel’in savaşa katılmasının ardından evin kâhyası Jozef’le baş başa kalır. Jozef Anjelik’e aşıktır ve ona ilişki teklif eder. Ancak Anjelik bu teklifi reddeder. Jozef intikam almak için Anjelik’e iftira atar. Anjelik tutuklanır. Hapishanede kızını dünyaya getiren Anjelik kocasına suçsuzluğunu anlatmaya çalışır ancak Kont karısı Anjelik’i idama mahkûm eder, ancak kısa bir süre sonra karısını öldürtüğü için pişman olur. Son perde uzun yıllar sonrasında geçer. Aslında Anjelik idam edilmemiş, cellatların affıyla salıverilmiştir. Karısının yokluğunda çok mutsuz olan Kont ve Anjelik ormanda karşılaşırlar. Kızları da büyümüş, genç kız olmuştur. Kont yaptığı büyük hatadan dolayı af diler ve ailesine kavuşur.

Oyun; namus, sadakat gibi melodramlarda çok sık rastlanan kavramları; salt iyi, salt kötü karakterleri, tesadüfî karşılaşmaları, entrikaları, zaman geçişlerini barındırır. Karakterler daha ilk repliklerinde kim olduklarını, nasıl bir ruh halinde bulduklarını ve amaçlarını seyirci ile paylaşır.

---

²¹ Savaş, Arslan, **Melodram**, L&M yayınları, İstanbul, 2005, Sf. 13.

²² Ekrem, Rezaizade, **Afife Anjelik**, Akçağ Yayınları, Türk Tiyatrosu Serisi, Ankara, 2005.

Anjelik – Ah. Bu âlemde niçin insanın dünkü hali bugüne, bugünü yarına uymaz? İşte benim de bundan bir ay evvelki halim haset olunacak bir ikbal iken bugün kendimi azim bir mahzuniyet içinde buluyorum... Mişel'in lezzet-i musahabetinden gönlümce müstefit olamadan giriftar-ı elem-i müfarekati oldum. Kendisini ne kadar severmişim... Ben onu sevdiğim kadar acep o da beni sever mi? Hiç umamıyorum, sevse idi beni bırakıp gider miydi? Gideli bir aydan ziyadedir hala bir mektubunu alamadım. Ah vefasız!

...

...

Jozef- Kah, kah, kah... Teessüf ederim ki size zerre kadar muhabbeti olmayan bir zevcin müfarekatinden dolayı bu kadar müteallim oluyorsunuz. Bir kere düşünsenize ki, sizi aldıktan daha iki ay geçmeden bila mucip böyle bir seferi ihtiyar eyledi. Artık onda ne kadar muhabbet olduğunu bilivermelisiniz...

Melodramlar çoğu araştırmacıya göre kadın için ve kadına göredir. Kadın aracıyla eskidiği veya kayb olduğu düşünülen kimi değerler -ki bunlar genellikle namus-aşk gibi kavramlardır- yeniden inşa edilir. Kathleen Rowe, kadın ve melodramla ilgili çalışmasında üç önemli tespit yapar.

1. Eğer bir erkeğin başına oldukça üzücü bir şeyin geldiğini izliyorsan, bu tragedyadır. Üzücü şeyler kadının başına geliyorsa bu bir melodramdır.

2. Oldukça üzücü olan şey, dışarıda oluyorsa, bir tragedyaya ya da macera filmi izlediğini bilirsin. Üzücü olan şey içeride gerçekleşiyorsa bunun bir melodram olduğunu bilirsin.

3. Erkeğin başına üzücü bir şey geldiğinde ağlarsan bu katharsistir. Kadına üzücü bir şey olduğuna ağlarsan bu duygusallıktır.²³

Yine kadın ve melodram konusunda Başak Şenova'nın "Türk Sinemasında Baştan Çıkartma" adlı makalesi dikkat çekicidir. "Yeşilçam Melodramı böyle bir kadın kimliği tanımlamakta kesin bir tavır sergiler. Kadın karakter münasip bir eş olabilmek için eziyet verici olaylara, geleneklerden kaynaklanan acınacak durumlara, talihe ve kadere boyun eğer." "Melodram, alt sınıf kadınına prototip model oluşturacak bir anlatı içerir. Sinemasal ifadenin kuruluşu bu modelin işleyiş prensiplerine dayanır. Genellikle, bu ifadede kırsal kesim aile değerlerinin açıklanmasındaki zorlukları açıkça aşmaya çalışır. Bu noktada, alt ve orta sınıf çalışan kadını için, aile değerleri, ev işi, evlilik ve kocaya sadık olan ilişki biçimi vurgulanır"²⁴

Çetin Sarıkartal "Kasılan Beden, kısılan ses:Melodram, star sistemi ve Hülya Koçyiğit'in ataerkil düzene 'haddini aşan' cevabı" adlı makalesinde kişilerin hem arzu hem de değerler sisteminin kaynağı olarak temsil edildiğini, oyunculuktaki duygusal ifadelerle de toplumsal ve ahlaki değerlerin birbirinden ayırd edilemez duruma geldiğine işaret eder.²⁵ Melodramlarda dramatik mizansen egemendir. Bu egemenlik sahnede veya ekranda derin mizansenler kurma ile gösterilir. Yaratılan atmosferler ise seyirci üzerinde derin duygusal dolanımlar yaratacaktır.

---

²³ Akbulut Hasan, **Kadına Melodram Yakışır, Türk Melodram Sinemasında Kadın İmgeleri**, Bağlam Yayınevi, İstanbul 2008, Sf. 78.

²⁴ Şenova, Başak, **Yeşilçam Melodramında Baştan Çıkartma**, 25. Kare, Sayı 20, 1997, Sf. 26

²⁵ Sarıkartal, Çetin, "Kasılan Beden, kısılan ses:Melodram, star sistemi ve Hülya Koçyiğit'in ataerkil düzene 'haddini aşan' cevabı" Toplum ve Bilim, 94, Güz, 2002.

2. AYNALI PASTANE

Murathan Mungan'ın 1999 yılında basılan, *Üç Aynalı Kırk Oda* adlı kitabındaki Aynalı Pastane, Aliye adlı bir genç kızın hikâyesidir. Hikâyeyi, yazar sesi aktarır. Aliye, Aynalı Pastane'de çalışır. Sıkıcı ve tekdüze hayatından bıkmış, geleceğe dair hiçbir umudu kalmamışken Muştik adında bir kadın satıcısıyla tanışır ve hayat kadını olmaya karar verir. Muştik, işini çok seven, tuhaf, tuhaf olduğu kadar ilginç ve renkli bir kadın satıcısıdır. Muştik Aliye'yi girmek istediği bu yeni dünyaya hazırlar. Aliye'ye hikâyeler anlatır. Anlatılanlar kadınlığa ve erkekliğe dair hikâyelerdir. Kadın olmanın, erkek olmanın, aşkın hikâyeleri... Aliye Aynalı Pastane'nin sırları dökülmüş paslı aynasından geçerek yeni hayatına başlar. Bu hayattaki başyardımcısı Muştik'tir. Aliye, Muştik'in anlattıklarıyla kendisini önce yeni mesleğine hazırlar, daha sonra mesleğinin ona getirdikleri ve götürdükleri ile ilgili yeni hikâyeler dinler. Muştik'in anlattıkları Aliye'nin bilinçaltına hitap eden, fantastik ve ilginç hikâyelerdir.

Aynalı Pastane hikâyesinin başında Aliye bir falcıya gider, falcı Aliye'nin falında pastanede çalışmak olduğunu söyler ve ona pastanede çalışmasını öğütler, Aliye'nin falına bakan kişi aslında eserleri yayınlanmayan ve yeni bir şey yazamayan yazardır. Hikâyenin sonunda aynı yazarı bir kez daha görürüz, bu kez Aliye pastaneye dönmek istemekte ancak aynalardan geçememektedir. Pastanenin içinde yazar yeni kitabını imzalatmaktadır. Anlarız ki bu yeni kitap Aliye'nin hikâyesidir. Böylelikle tüm hikâye ikinci bir anlam kazanır, anlatılanlar bir yazarın düşleridir... Aynalı Pastane'de gerçek dışı kimi öğelerle masalsı bir zaman-mekân ilişkisi, yine masalsı bir dil kullanımı mevcuttur. Ancak hikâye, kendi dilini, kendi evrenini çok sağlam bir biçimde kurguladığından bu gerçektirlik okuyucuyu rahatsız etmez. *"Melodramlarda zaman ve uzam, çoğu kez belirsizdir. Zamanın ve uzamın belirsiz olması, bu filmlerin masalsı niteliklerine işaret*

eder, kimi filmlerde kimi durumlar (sahneler) için hep gidilen (başvurulan) değişmez mekanlar vardır; aynı Boğaz sırtları, Eyüp'ün üstü Pierre Loti, Kalpazan Kaya sahili, benzer evler gibi"²⁶ Aynalı Pastane, zamansız bir hikâyedir, ancak mekân kullanımı açısından 1950'li yılları çağrıştırmaktadır. (Hikâyede geçen gerçek mekân isimleri, açılış kapanış tarihleri göz önüne alınarak) Hikâyenin geçtiği mekânlar adeta masalsi bir hava yaratır. Beyoğlu, Büyükkada gibi semtleri, Divan, Tokatlıyan, Park Otel, Karlman, Aznavur, Hacapulos, Markiz, Nisuz gibi ünlü ve tarihsel mekânları hikâye boyunca gezeriz.

İlk olarak 2000 yılında okuduğum bu hikâye, yazarın diğer eserlerine olan hayranlığım ve sevgimin de ötesinde, beni çok etkilemişti. Bir genç kızın, kendi isteği ile hayat kadını olması, hayatın tekdüzeliğini, sıkıcılığını, gelecek hayallerini bu meslekle kapatmaya-yakalamaya çalışması, sonrasındaki pişmanlığı bana hikâyenin kendisinden öte bir şeylerin varlığını çağrıştırmaktaydı. Melodram kipinde bir oyun yazacağım bu çalışmamda bu hikâyeden yararlanmam, tam adıyla söyleyecek olursak, bu hikâyeden bir uyarlama yapmamın başlıca nedeni budur, hikâyenin kendisini çok melodramatik bulmam. Oldukça klişe olan "kötü yola düşme" nin bu hikâyede bambaşka bir yolla anlatılması, vazgeçmenin ve yeni hayatı kabul etmenin keskinliği, kolaymış, basitmiş gibi görünen olayların aslında bambaşka olabilirliği yine bu hikâyeyi seçme nedenlerimden sadece birkaçı.

Melodramın çok sık konu ettiği namus kavramı, bu Aynalı Pastane'de bambaşka bir biçimde ele alınır. Bu hikâyedeki genç kız klişenin aksine kötü yola düşmeyi kendisi ister, ancak bu isteme yine klişe bir durum olan sıkıcı hayatın etkisiyle gerçekleşir. "*Melodram hikâyelerinde ve olay kurgulamalarında, hemen her şeyin en yalın, en anlaşılır, en doğrudan*

---

²⁶ Akbulut, Hasan, **Kadına Melodram Yakışır, Türk Melodram Sinemasında Kadın İmgeleri**, Bağlam Yayınevi, İstanbul 2008, Sf. 108

biçimde gösterilmesine karşın, temsil dolayımıdır”²⁷ Aliye orta sınıfa mensup biridir. Melodram da orta sınıfa ait bir türdür. Orta sınıfın hayalleri, hayal kırıklıkları, sevinçleri, idealleri melodramın başlıca konusudur. Orta sınıf erkeklerin iktidarındır. Aynalı Pastane hikâyesinde de erkek iktidarını “kadın” ve “hayat kadınlığı” üzerinden okumak mümkündür. Aliye, müşteri sayısı çoğaldıkça erkekleri tanır ve aynı oranda heyecanını yitirir, ulaşmak istediği rahat yaşama yaklaştıkça sıkılır ve mutsuz olur. Aliye Muştik’in anlattığı hikâyelerle yaşam deneyimi elde ederken okuyucu konumunda olan bizler de mağdur veya kurbanla özdeşleşmeden olup bitene uzaktan bakarız. Bu uzaktan bakma, hikâyenin özünün “kötü yola düşme” ye dayanmasından da ileri gelir. Kötü yola düşmeyi kendisi seçen birinin mağdurluğu okuyucu tarafından kabul edilemez. Ancak bunun tercih edilmesi de başlı başına duygusal ve acıklı bir duruma işaret eder ki melodramında isteği budur. “Karakterine derinleşme fırsatı vermeyen yapıları, kesin taslaklı hikâyeleri, mağdur ya da kurban ile özdeşleşmeyi talep eden yapı kurulumlarıyla melodramlar, seyredenler için hayatı basitleştir, tarifleri kolaylaştırır, taraf tutmayı çabuklaştıran apaçık durumlar sunarlar”²⁸

Batılı ve Doğulu melodramlar genellikle kadın karakterin merkezde olduğu, ayrılık, evlilik, tekrar birleşme gibi aşk hikâyelerini konu eder. Aynalı Pastanede de Aliye hikâyenin ana kahramanıdır, ancak diğer melodramlardaki jön burada Muştik karakteri ile büyük oranda değişiklik göstermiştir. Muştik, hayalleri süsleyen klasik bir erkek değil, tam tersine itici ve sevimsiz bir mesleğe sahip olan bir erkektir. Ancak Muştik, yaptığı işi o denli sever, o denli çekici kılar ki hem okuyucu hem de Aliye Muştik’in peşinde sürüklenir. Böylelikle melodramlardaki arzulanan erkek modelinin bir başka şekle bürünmüş hali olarak görünür. Aliye hayatındaki eksikliği Muştik’le veya onun anlattıklarıyla tamamlamaya çalışır. Esas kız Aliye, esas erkek ile değil esas yaşam ile tanışır, bu yaşamının mimarı ise Muştik’tir.

²⁷ Mungan, Murathan, **Kullanılmış Biletler**, Metis Yayınevi, İstanbul 2007, Sf. 251

²⁸ a.g.e. sf. 243

Yine melodramlardaki saf iyi, saf kötü olma durumu bu hikâyede biraz dengesini şaşar, Aliye iyi bir yaşam için iyi kız olmaktan vazgeçer ama sonunda tekrar o eski iyi yaşamına dönmek ister. Muştık kötü bir mesleğe sahip ancak mesleğinin gerektirdiği kötülükleri yapmayan biridir, kötü mesleğin içinde iyi bir hayat danışmanı olur. Karşılaşmaları klasik bir anlatıda bir komedi veya trajediye dönüşecekken burada melodrama dönüşür. Melodramlarda klasik bir akış çizgisi vardır, başlangıçtaki durum sonda genellikle mutlu sonla sonlanır. Aynalı Pastane’de de durum aşağı yukarı böyledir, ancak hikâyeye biraz uzaktan bakıldığında içindeki fantastik unsurlar ve sonlanışı sebebiyle anlatısal denge zaman zaman yerinden oynar. Türk melodram filmlerindeki abartılı jest ve mimikler, dublaj, oyunculuktaki devinimler Aynalı Pastane hikâyesinde, hikâyenin kendisinde var olur. Melodram oyuncululuğundaki anormal biçim veya aşırılık sanki burada hikâyenin kendisindedir...

3. AYNALI PASTANE OYUNU YAZMA SÜRECİ

Mungan’dan yapacağım uyarılama oyunum için şöyle bir çalışma planı uyguladım; yoğun olarak hikâyeyi birkaç kez daha okudum, okumalarım sırasında hikâyeyi sahneler, perdeler, mizansenler ve oyunculuk açısından hayal ettim. Daha sonra kitabı kapattım ve oyunu yazmaya başladım. Tıkandığım veya üretemediğim her an hikâyeyi tekrar ve tekrar baştan okudum. Hikâyenin ana özüne sahip çıkmak ve oradan beslenmekle birlikte kendi yazar dilimi Mungan’ın diline yaklaştırmaya çalışmadım. Mungan’ın hikâyedeki söylemini, kendi söylemimle birleştirdim. Kısacası Mungan’ı taklit etmeye çalışmadım ancak onun dilinin beni çok beslediği de bir gerçektir. Mungan’ın Aynalı Pastane’sinde çok zaman, çok mekân ve çok kalabalık vardı, ben en baştan itibaren bir kadın ve bir erkek için bir oyun

yazmak istiyordum. Bu isteğimin ana nedeni de melodramın bence iki kişilik bir dünya olmasıydı; kadın ve erkek... Aliye'nin hayatına giren tüm erkeklerin tek bir oyuncu tarafından oynanmasını, bu rol değişikliğinin saklanmadan hatta neredeyse üzerine basılarak yapılması da yine melodram türünün bende çağrıştırdıkları yüzündendir. Tüm erkeklerin aynı oyuncu tarafından canlandırılması erkek egemen dünyayı ve benzerlik ilkesinin altını çizmek içindir. Mekânların çokluğu tiyatro sahnesinde, özellikle de benzetme dekorlarda oldukça sorunludur. Seyirci kurulan dünyanın sadece bir dekor olduğunu bilmektedir, oyunumda bu özelliğin de altını çizmek istedim. Dekorların mümkün mertebe çok, kalabalık ve gerçekçi olması, oyunculuk ve oyun hikâyesinin ani değişim ve dönüşümleriyle bir tezat oluşturmalıydı. Bu tezat durumu besleyen bir başka şey de pastane sahnelerindeki kalabalık müşterilerin karton resimler veya kuklalar tarafından gösterilmesidir. Ancak bu elbette şart değildir, oyunun dramaturgisini bozmayacak farklı bir dekor anlayışı da olabilir. Oyun yazımı sırasında en çok anlara ve durmalara dikkat ettim. Bu durmalar melodramın getirdiği abartılı oyunculuk ve en çok da duygusallaşma anlarını yakalamak üzerine kuruludur. Elbette oyuncuya ve rejisöre boş alanlar bırakmak istedim ve bunun için elimden geleni yaptım. Bu boş alanları özellikle sahne geçişlerini, oyunculuk biçimlerini ve devinimleri içeren parantez içlerinin minimum kullanarak gerçekleştirdiğimi umuyorum.

3.1. Yazar Dramaturgisi

Oyun, Mungan'ın öyküsündeki kronolojiden farklı olarak falcı Aliye sahnesiyle açılır. Falcı aynı zamanda oyunun anlatıcısı olan Yazardır. Yeni bir eser üretmeyen Yazar, para kazanmak için hayal gücünü fal bakmak için kullanır, kısa sürede ün yapar, Aliye ile bu sebeple tanışır. Yazar'ın içsesi olarak düşünmemiz gereken anlatıcı kısımları aynı zamanda oyunun bir üçüncü zamanı olduğu gerçeğini de seyirciye anlatmaktadır. Oyunun ilk

versiyonunda Aliye ve Aliye'nin canlandığı tüm roller tek bir kişinin başından geçen ve reel olarak akan bir durumdaydı. Tez danışmanım Doç. Dr. Çetin Sarıkartal ve jüri üyesi Ezel Akay'la yaptığım görüşme sonrasında onların öneri ve tavsiyeleri ile oyunda bir takım değişiklikler yaptım. Bu değişiklikler aslında Aliye'nin de anlatıcı olması ve bir hayat kadınının hayatını hikaye konusu eden yazarla olan ilişkisi üzerine kurulmuştur. Tüm olaylar olup bitmiştir aslında, Yazar ve Kadın bize bildikleri bir hikâyeyi anlatmaktadır. Ancak anlatılan hikâyeler (oyunun kendisi) yazarın hayal gücünün eseridir. Kadın adı verdiğim karakterin anlattıkları ise gerçektir. Bu durumda oyun çok katmanlı bir hale gelmiştir. Bu sahneler bir anlamda Aliye'yi ve Kadın'ı tanıdığımız, ne yapmak istediğini kavradığımız serim bölümüdür. Kadın, Aliye ve Aliye'nin geçirdiği değişimi (hayalleri-oyunları) en belirgin haliyle görmemiz gerekir. Aliye tipik bir melodram kahramanı olarak saf, istekli ve heyecanlıdır. Sahnedeki Aliye, utangaç ama girişken, istekli ama hüznü, umutlu ama mahzun olmalıdır. Yazar oyunun geleceği ve kendisi hakkındaki ipucunu da bu sahnede verir, Aliye'den falının karşılığı olarak bir top kâğıt ister.

Yazar   *Borcun yok.*

Aliye   *Ama...*

Yazar   *İlk maaşınla bana bir top kâğıt alırsın, ben de ona bir hikâyeye yazarım. Belli olmaz, belki kahramanım da sen olursun ha?*

Aliye   *Beni merak eden birileri olmaz, kim okur ki beni?*

İkinci sahnede zaman ilerlemiş, Aliye pastanede çalışmaya başlamıştır. Yazar Aliye'nin hediyesi kâğıdıyla pastaneye gelir. Yazmaya ve anlatmaya başlar. Oynanan sahne Aliye'nin aşklarını gıpta ile seyrettiği bir kadın ve adama aittir. Birinci Adam ve Birinci Kadın olarak adlandırdığım bu

iki tip, tipik birer melodram kahramanlarıdır aslında. Evlenmelerine karşı çıkan aileler, kadının kendinden yaşça büyük bir başkasıyla evlendirilmesi ve bu adamın ölümünden sonra gelen özgürlükle yeniden aşkı yaşamaları... Bu sahne hem oyunun rol değişimleri ile ilgili ilk sahnesi olması, hem de Aliye'nin Aynalı Pastane'deki hayallerinden ilki olması açısından önemlidir.

Üçüncü sahnede Muştik görünür. Yine Yazar'ın her şeyi bildiği bir bölümdür burası, Yazar hem kendi anlatıcı rolünü hem de Muştik'i canlandırır. Aliye'yi uzun zamandır gözetleyen Muştik, Aliye'nin küçük bir hırsızlığını yakalar. Aliye Muştik'in mesleğini bilmediğinden kendisini gözetleyen bu adamla ilgili hayaller kurmaya başlar. Murathan Mungan'ın hikâyesinde Aliye baştan beri Muştik'in ne iş yaptığını bilmektedir. Ben oyunumda kötü yola düşmeyi daha da belirgin kılmak ve eski Yeşilçam melodramlarına bir anımsatma yapmak amacıyla bu hayal sahnesini yazdım. Bu sahnede Aliye Muştik'in aşkını reddeden genç bir kız rolünderken Yazar'ın anlatıcı sesi ile bölünür, gerçek buluşmada yaşananlar oynanır. Muştik Aliye'ye onun peşinde dolaşmasının gerçek nedenini söyler ve ona hayat kadını olmasını teklif eder. Aliye, evlenmek, rahat yaşamak, özgür olmak, aşık olmak, zengin olmak istemektedir. Ancak bu isteklerine bir türlü kavuşmamaktadır. Muştik Aliye'ye hayallerinin tümünü birden gerçekleştireceğine dair umut verince Aliye teklifi kabul eder. Üçüncü sahnenin sonunda Kadın tekrar ortaya çıkar ve oyunun o ana kadar ilerlettiği hikâye zamanını, kurduğu atmosferi bozar. Seyredilen her şeyin kurgu olduğunun altını çizer.

Dördüncü sahne Aliye'nin ilk müşterisiyle buluşmasını, bu müşteri için hazırlanmasını aktaran sahnedir. Bu sahnede diğer üç sahneye göre Aliye'nin oldukça değiştiği fark edilir. Aliye'nin bakireliğini yitirdiği çarşafı satın alma isteği, hüznü, hüznü olduğu kadar da dramatiktir. Sahnenin sonunda Kadın yine ortaya çıkar. İlk müşterisi ile yaşadıklarının Yazar'ın

anlattığı gibi olmadığından bahseder. Yazar ve Kadın'ın ilişkisi başlamak üzeredir.

Beşinci sahne, Aliye ve Muştik'in kutlama yaptıkları bir gecede başlar. Aliye fiziksel olarak da, ruhsal olarak da çok değişmiştir. Muştik'in önerileri ile her gece başka müşterilere başka kimliklerle, başka hikâyelerle kendisini sunmaktadır. Bu sahne kendi içinde yine başka bir hayal sahnesine açılır. Hayal sahnesi aslında Muştik ve Aliye'nin kurdukları bir fantezidir. Tipik bir melodramatik durum olan zengin kız fakir erkek ikilemini kullandığım bu sahnede zengin kız hastalığını sevgilisinden saklamaya çalışmaktadır. Fakir erkek ise sevgilisinin zenginliği karşısında ezilmiştir. Sahne kızın erkeğin kolları arasında ölmesi ile son bulur. Aliye ve Muştik bu fantezi sahne ile bir anlamda "kafa bulmakta", kurguladıkları veya müşterilerin yaşamak istediği rüyalarla alay etmektedirler.

Altıncı sahnede tekrar Yazar'ın evindeyizdir. Yazar Aliye'ye hayranlık duymaktadır. Bir anlamda kendi yarattığı kahramana aşık olmuştur Yazar. Aliye ise yaşadıklarından yorgun düşmüştür, son müşterisini ve yaşadıklarını anlatırken içkiden yorgun düşerek uykuya dalar, yazar kendisine olan hayranlığını dile getirir. Bu sahnede yine bir trük kullanmaya, seyircilerin "bunu biliyorum ben" diyecekleri bir sahne kurgulamaya gayret ettim. Ulaşılamayan sevgili, çiftlerden birinin uyurken diğerinin yaptığı itiraf gibi klasik melodram unsurlarından birini kullanmam, hikâyede olmayan bir bölümdü.

İkinci perde, bu kez Aliye'nin evinde açılır. Zaman ilerlemiştir. Aliye zengin olmuş, değişik müşterileri için değişik evlere sahip olmuştur. Genç Müşteri, ilk kez bir kadınla birlikte olmuş, politika ile ilgilenen genç bir erkektir. Bu sahnenin önemi Aliye'nin Genç Erkeğin hayallerini

önemsememesi, hatta alaya almasıdır. Kendi hayallerinin peşinde koşmayı çoktan bırakmış olan Aliye, ilerideki sahnelerde yaşayacağı dönüşümün ilk sinyallerini verir. Bu sahnenin sonunda Kadın'ın Yazar'la olan ilişkisi başlamıştır.

İkinci sahne Aliye'nin hayallerine kavuşmasının ardından yaşadığı büyük boşluğu anlattığı bir monologla başlar. Ancak Muştik gelerek kısa zamanda onu yeni oyunu için isteklendirir.

Üçüncü sahnede Aliye'nin Fabrikatörün Oğlu ile yaşadığı aşkı seyrediyoruz. Aliye ilk kez âşık olmuştur, sevdiği erkekten evlilik teklifi alır ancak kısa zamanda mesleği ortaya çıkar. Büyük bir hayal kırıklığı yaşayan Aliye çaresizce olup biteni kabullenir. Bu sahnede de ağacın altında oturan genç sevgililer, birbirine dokunamama, birbirini şiddetle arzulamaya karşın kendini tutma gibi Yeşilçam Melodram trüklerini bolca kullanmaya çalıştım. Böylece Aliye'nin saflığının ve eski hayatına dönme isteğinin altını doldurmayı amaçladım. Sahnenin sonunda sevgisine karşılık vermemesi üzerine Kadın'ın da vazgeçişini oynaması yine bu trükleri desteklemek amacıyla yazılmıştır.

Dördüncü sahne, Aliye'nin bir adamı reddetmesi üzerine kuruludur. Çok çabuk kandırabileceği, kendisine âşık bir adamı bu kez Aliye reddeder. Bir süre sonra Aliye bu adamı falcıya, dolayısı ile yazara benzetir. Sahnenin sonundaki monologda Aliye son derece mutsuzdur ve teselliye içkide arar.

Beşinci sahnede Aliye Muştik'e eski hayatına geri dönmek istediğini söyler. Muştik şimdiye kadar geri dönen olmadığını, geri dönmenin imkânsız olduğunu söyler. Uzun bir münakaşanın ardından Aliye ikna olur, Muştik

yeni bir müşteri için hazırlanması gerektiğini söyler, sahne sonunda görürüz ki Aynalı Pastane'ye gelmişlerdir. Aliye Aynalı Pastane'nin aynalarının karşısındadır, aynaların ardından eski yaşamını görmektedir, tıpkı kasada otururken Beyoğlu'nun ışıltılı yaşamı gibi bu kez de eski masumane yaşamı onu cezp etmektedir. Aynalardan içeriye girmeye hazırlanırken Yazar'la karşılaşır. Yazar yeni kitabının imza ve tanıtım günü için pastaneye gelmiştir. Aliye kitabın kendisiyle ilgili olduğunu öğrenir. Yazarın kendisine mesafeli davranmasına pek aldırış etmez, akli tekrar eskiye dönebilmektedir. Yazarın sahneden ayrılmasının ardından Aliye aynalardan geçmeye çalışır ancak başarılı olamaz, Muştik haklı çıkmıştır.

Altıncı ve son sahnede Aliye yaş gününü kutlamaktadır. Monologunda Aynalı Pastane'de kendi yerini alan kızıdan bahseder. Aliye'ye göre bu kız aynaların anahtarıdır, kendi yaşamından bahsederek kızı tuzaklara düşmemesi konusunda uyarır, ancak sahnenin sonuna doğru kızın Muştik'le birlikte yaş gününe geldiğini görür. Muştik'le konuştuğunda bu kızın kendisi olduğunu fark eder. Aliye, kendisinin kendisine bir oyun oynadığını anlar. Bu yoldan dönüşü olmadığı gibi, kendisini de asla affetmeyecektir. Sahnenin sonunda Kadın seyircilere müşterileri gibi davranır, Yazar'ı unutmuş gibi görünmektedir ama aslında unutmamıştır. Bir yandan inkar eder, bir yandan da ondan bahsetmeye devam eder.

AYNALI PASTANE

İKİ PERDELİK OYUN

Kişiler

Kadın

Aliye-Birinci Kadın- Zengin Kız

Yazar

Birinci Adam-Muhtik- Birinci Müşteri- Fakir Erkek- Genç Müşteri- Fabrikatörün Oğlu- Ali

Dekor

Aynalı Pastane oyunu temel olarak tek mekânda geçer; Aynalı Pastane... Ancak oyunun sembol olarak kullandığı veya mekânın içinden büyüterek öne çıkan yerler de vardır; Yazarın evi, Beyoğlu sokakları, mağaza vitrinleri, cafe ve pastane masaları, otomobil, otel odası gibi... Oyunun melodram kipine uygunluğu açısından dekor anlayışı mümkün olduğunca gerçekçi olmalıdır. Ancak mekanların çokluğu ve sık değişimler bu gerçekçilik ilkesini de bozacaktır. Aslında tüm dekor, ışık geçiren, dönebilen, tüm sahneyi kaplayan, film veya görüntü yansıtabilen aynalardan oluşmalı, oyuncular dekorları kendileri değiştirmelidir. Böylelikle hem gerçekçilik hem de -miş gibilik bir arada olabilir. Oyunda bahsi geçen diğer kişiler, müşteri, garson vb. kukla veya büyük fotoğraflardan oluşturularak sahne üzerine konulmalıdır.

I. PERDE

I. SAHNE

Yazarın evi. Dağınıklık göze çarpar biçimdedir. Kitaplar, epey yıldır biriken gazeteler, sağ köşede bir eski buzdolabı... Koltukların kenarları kediler tarafından yolunmuş, iplikleri gözükmemekte. Pencerelerde banyo perdeleri asılı... Sol tarafta bir televizyon... Yazarın yaşama alanı burasıdır. Seyirciler

yerlerini alırken Aliye 'de çekimser hareketlerle yazarın evine girer. Bir süre ayakta hemen kapının ağzında bekler, bir süre sonra odanın içine doğru ilerler. Bu zamanlama seyircilerin de koltuklarına yerleşmeleri ile aynı süre zarfında olmalıdır.

Yazar (İçerden seslenir) Rahat ol, otursana bir yere.

Aliye sessizce kendisine söyleneni yapar.

Yazar Birazdan gelirim.

Aliye oturduğu yerden çevresini incelemeye başlar. Yerde duran bir gazete ilgisini çeker, yerden alır ve okumaya başlar. Aynı anda Yazar içeriye girer.

Yazar (Seyirciye) Bazı insanlar bazı gazetelerin ilk sayfasını, bazı insanlar da bazı gazetelerin son sayfalarını okur... Aliye bunlardan hiç biri değil, ikinci veya üçüncü sayfalarla ilgilenir, renkli olanlarla... Enflasyonun yüzde kaç arttığı ile değil, geçen gece yapılan davete kimlerin iştirak ettiğiyle ilgilenir... (Güler. Bir an susma) Aslında ben de merak ederim. İlk sayfayı hızlıca geçiştiririm... Bazı reklam koydukları olur, sinirlenirim. (Aliye'ye) Hoş geldin. (Aliye toparlanır, gazeteyi tekrar yere koyar. Saygı ile ayağa kalkar)

Aliye (Elini uzatır) Hoş bulduk.

Yazar (Elini sıkar) Nasıl, rahat bulabildin mi evi?

Aliye Binalar hep birbirine benziyor buralarda, köşedeki bakkala sordum emin olamayınca, hemen gösterdi.

Yazar (Eliyle oturmasını işaret eder) Nasıl içersin?

Aliye Neyi?

Yazar Neyi olacak kahveyi.

Aliye Hah! Doğru ya. Fark etmez, siz nasıl içerseniz. (Bir an susma) İsterseniz ben yapayım, size zahmet olmasın. (Ayağa kalkar) Mutfağın yerini gösterirseniz...

Yazar Kusura bakma. Acele oldu ama... Otur bakalım, otur. Sen benim misafirimsin. Ben mutfağa geçeyim, sen de bu sırada gazetede az evvel ilgini çeken her neyse bana da oku bakalım. (Mutfağa geçer, içeriden hazırlanan kahvenin sesleri gelir) Eee, hadi bekliyorum.

(Aliye gazeteyi alır, utanmıştır, kısık bir sesle okumaya başlar)

Aliye Konsey dört idam kararını onayladı. Sol eylemci Necdet...

Yazar Geç bunu. Bak bakalım ikinci sayfada ne var. Sadece başlıkları oku ama...

Aliye Bülent Ersoy'un iki buçuk yıla kadar hapsi isteniyor. Papa izin vermedi Prenses Caroline boşanamıyor.

(Yazar içerden gelir)

Yazar Şu yabancılar ne hoş! Papa efendi izin vermeyince bir halt işleyemiyorlar. Biz de ne rahat, boş ol diyince hop bitti. (Susma) Sen evli misin?

Aliye (Ayıp bir şey söylenmiş gibi) Yok. Henüz değil.

Yazar Öyle ya. Kaderini öğrenmeye geldin buraya. Evli olsan kaderle bir işin olmazdı. (Neşelenir) Olsun, bekârlık sultanlıktır demiş atalarımız.

Aliye İsteyenler oldu ama ben daha erken dedim.

Yazar (Güler) İyi yapmışsın.

Aliye Taşmasın?

Yazar Ne?

Aliye Kahve...

Yazar Ah doğru ya. (Mutfağa gider) Son dakikada yakaladık. (Kahve ile gelir) al bakalım.

Aliye Elinize sağlık

Yazar Afiyet olsun.

Aliye kahvesini içerken...

Yazar İŖte o gün tanıştım Aliye ile. Kendisine göre günlük, sıradan, herhangi biriydi iŖte. Dünyaya bir gün umutla, ertesini gün karamsar bakan, tek eğlencesi Beyoğlu ıŖıltılarına, vitrinlerine bakınmak, yanından geçen krkl kadının parfüm kokusunun adını bilmek olan sıradan bir genç kızıdı iŖte. Ticaret lisesini orta derece ile bitirmiŖ, orta halli bir ailenin ortanca kızı. Aliye... Kendisini böyle görüyordu, oysa kendi bildiğinden çok daha fazlasıydı Aliye.

Aliye (Kahveyi göstererek) Güzel olmuŖ. (kitaplığı gösterir) Hepsini okudunuz mu?

Yazar Bazı kitapları üç kere beŖ kere... Bir de okuyamadıklarım var.

Aliye Siz de yazıyor muŖsunuz diye duymuŖtum. Sizin kitaplarınız da var mı bunların arasında?

Yazar Yazdıklarımı kimse okumuyor.

Aliye Ŗimdilik. Ben...

Yazar Ver bakalım fincanını...

Aliye Soğumadı ama...

Yazar (Fincanı eline alır, bakmaya baŖlar. Bir süre sessizlik... Aliye meraklı gözlerle yazar'a bakmaktadır) Evin bir odasına kapatmıŖsın kendini, dıŖarıya çıkmak istiyorsun ama engelliyorsun kendini. Ailen pek kalabalık değil, bir ağabey, sen ortancasın bir de küçük kız. Bu küçük kız çok seviyorsun, evin neŖe kaynağı olmuŖ sanki. Annen sessiz sakin bir kadın, baban... Baban biraz sinirlice... Eviniz iyidir, çok paranız yok ama evinizde bir sorun da yok. Çoğunluk evinde by olduğunu duymak, sorunları bir de benim ağzımdan dinlemek ister. Sen çok masumsun, iyi bir kızsın. KeŖke hep böyle kalsan...

Aliye Kötü bir Ŗey mi görüyorsunuz? BaŖıma bir gelecek mi var?

Yazar (Seyirciye) Hepimizin baŖına bir Ŗeyler gelir değil mi? Kızların masum kalması zordur. Hemen hepsi beŖ yaŖına gelmeden entrika oğrenmek zorunda kalırlar. Sözlerim yabancı geliyordu

Aliye'ye, ama yine de dinliyordu, anlamaya çalışıyordu, Aliye'nin içi de dışı da tertemizdi. Uzun zamandır bu kadar temiz bir insan görmemiştım. Laflarımı bilerek çoğaltıyor, evimde kalışını bilerek uzatıyordum. (Sessizlik) İş arıyorsun değil mi?

Aliye Evet, öyle sıkıldım ki evde oturmaktan. (Gülümser) El işine de yatkınlığım yok.

Yazar Kalk, perdeleri aç, avluya bak bakalım. Ne görüyorsun?

Aliye (Perdeden dışarıya bakar) Eski bir bina.

Yazar Üçüncü katındaki evin perdeleri açık mı?

Aliye Açık.

Yazar Ne görüyorsun?

Aliye Yaşlı bir adam masada oturuyor.

Yazar Nasıl bir adam?

Aliye Epey yaşlıca, yorgun, sabırla bekliyor. Şimdi yaşlı bir kadın girdi içeriye, elinde bir tencere. Adam'ın yüzü gülmeye başladı. Masadaki mumu yakıyor şimdi adam, kadın tabaklara yemek koyuyor. Adam ve kadın dua ediyorlar. Ne kadar güzel... (Yazar'a döner) Tanıyor musunuz komşularınızı?

Yazar Ne güzel anlattın. Adam'a dikkat ettin değil mi? Yakınlarda, örneğin yarın onu görse tanıyabilir misin?

Aliye Tanırım tabii. Neden?

Yazar Falında onlar çıktı. Onların yanında çalışmaya başlayacaksın. Falın da senin gibi çok uzaklara gitmeden uzakları tanımak istiyor. Tanıyor musun diye sordun, tanımıyorum ama yıllardır seyrediyorum onları. Görünüşlerine aldıрма, zengin kişilerdir. Çevrelerine fakir gibi görünmeyi isterler. Bir gün başlarına bir felaket geleceğini, gerçekten fakir olacaklarına dair bir inançları vardır, güvensizdirler, beklerler... Yarın pastaneye gideceksin. Aynalı pastane'ye. Yarından sonra Aynalı Pastane'de çalışmaya başlayacaksın. Hiç gittin mi oraya? (Aliye hayır anlamında başını sallar) Beyoğlu'nun en güzel, en eski pastanelerinden biridir. Kasaya bakacak birini arıyorlar ama şimdiye dek

kimseye inanıp işe almadılar. Seni beğenecekler, ısınacaklar sana bir anda. (Yazar kahve fincanını tabağına kapatır ve sehpaye koyar. Fal bitmiştir)

Aliye Bir şey daha sorabilir miyim? (Yazar sor anlamında başını sallar, Aliye çekinerek) Evlenecek miyim?

Yazar Her fal bir iyi haberi barındırır.

Aliye Peki. (Sessizlik olur, Aliye ne yapacağını bilemez, çantasını alır, içinden cüzdanını çıkartır, çekimser...) Borcum ne kadar?

Yazar Borcun yok.

Aliye Ama...

Yazar İlk maaşınla bana bir top kâğıt alırsın, ben de ona bir hikâye yazarım. Belli olmaz, belki kahramanım da sen olursun ha?

Aliye Beni merak eden birileri olmaz, kim okur ki beni?

Yazar Aliye... Pastanede aynalar var. Dikkat et olur mu aynalara? Senin saflığını almak isteyebilirler. Daldığında aynalara hemen hesap kitaba dön, çarp, böl, çıkart, topla. Hesabın kuvvetli senin...

Aliye Biliyor musunuz? Karışık sözleriniz korkutmadı beni, pek anlamadım ama siz iyi birisiniz.

Yazar Fincanı yıkamadan gitme. Hemen yıka ki çabuk çıksın falın.

Aliye (Fincanı alır, mutfağa doğru giderken perdelerin önünde durur) İlk maaşımı alınca size kâğıt yerine perde alsam?

Yazar Perdelere yazı yazamam ki...

Aliye gülümser, mutfağa gider, çeşme sesi duyulurken ışık kararır, sahnenin sona erdiği düşünülürken bir an tekrar aydınlanır...

Kadın (Hayat Kadını rolündedir artık) Tuhaf... Tuhaf bir adamdı. İş bittikten sonra çoğunluk gibi konuşmak istemezdi. Gözlerini iri iri açar, öylece bakardı bana. Konuşamıyor sanmıştım başta, sonradan merakım geçti. Epey sonra bir gün sözcükler akmaya başladı ağızından. Susmamacasına konuştu benimle. Çoğunu anlamadım ya belli de etmedim. Yazarmış. Araştırma

yapacakmış, bir fahişenin hayatını yazacakmış. Klasik hikaye yani... Nasıl düştüm buralara, nasıl oldu, pişman mıyım? Anlattım ben de nasıl düştüğümü, o da yazdı... Yazdıkça merak ettim, okutmuyor ama, sabretmeliymişim...

II. SAHNE

Aynalı Pastane... Aliye kasada oturmaktadır, duvarlar ayna ile kaplıdır, kasanın ilerisinde sağlı sollu beş adet masa... Masalarda müşteriler... Kasanın hemen yanı başından başlayan ve sahneyi kaplayan camlı dolap, dolabın içi pastane ürünleri ile doludur. Aliye müşterilere doğru bakmakta, gülümseyerek onları izlemektedir. Az sonra kapının çingırağı çalar, Yazar elinde bir top kâğıtla içeriye girer. Aliye, Yazar'ın geldiğini görünce ayağa kalkar ve onu karşılar.

Aliye Hoş geldiniz. Ne güzel bir sürpriz...

Yazar Hoş bulduk. (Kâğıtları göstererek) Hediye buldum dün kapının önünde, hem teşekkür edeyim, hem de bir kahve içeyim dedim.

Aliye (Gülümser) Öyle konuşmuştuk ya, hani maaşımı alınca. Ah! Ayakta kaldınız, otursanıza.

Yazar (Otururken) Kalabalık bu gün.

Aliye Sevenleri çok... Pastaları da çok beğeniyorlar, tadan bir kere daha geliyor. Size ne ikram edelim?

Yazar Çay.

Aliye Yanına?

Yazar Sağ ol. Seni de rahatsız etmeyeyim?

Aliye Tabii... Yanınızda oturamam ama hemen şuracıktayım. Bir şey isterseniz...

Yazar Sen rahat ol. Benim keyfim yerinde.

Aliye çay servisinden sonra kasaya geçer, bir süre Yazara bakar, yazar kâğıtlarını çıkartır, çalışmaya başlar. Aliye kasadaki dünyasına döner.

Yazar

Kasada oturuyordu bütün gün. Rakamların yerleri ezberlemesi, bakmadan fiş kesmesi bir haftayı almıştı. Yaşlı patronu beğeniyordu onu, hanımı da memnundu. İyi kız diyorlardı. İyi kız... Tuşların basarken çıkarttığı ancak kimsenin duymadığı tuhaf tık sesini çok seviyordu. Müşteriler ayaklanıp kasaya yaklaşırken garip bir heyecan basıyordu, yeniden o sesi duyacaktı. Tuşlar, tuşlara basan eller, ellerinde tırnaklar, tırnaklarında cilalar... Bütün gün kasada oturmak, bütün gün düşünmek anlamına da geliyordu. Pastane küçük sayılırdı, Yaşlı adam çoğunluk imalathanede olurdu, karısı servis yapardı başka bir garson yoktu, önceden de demiştim ya, kimselere güvenmezlerdi. Karısı konuşkan değildi, Aliye sessizliğe alışmıştı hemen. İlk haftada ona yüklenen sorumluluğu anlamıştı. Yaşlı karı koca tüm dünyalarını emanet ediyorlardı işte Aliye'ye. O' da bu dünyayı sırtlanıyordu seve seve. Olduğu gibi davranmıştı karı kocaya. En çok bu sevilmişti zaten. Fazladan bir şey yapmadan, öylesine, olduğumuz gibi durduğumuz, kendimiz gibi olduğumuzu bile bilemediğimiz her an kazançlı değil miyizdir zaten?

Kapının çingırağı bir kere çalar... Aliye girenlere gülümser.

Aynaları görüyor musunuz? Paslanmışlar. Benek benek, desen desen pas tutmuş bazı yerler. İşte Aliye bu pasları keşfedeli birkaç gün oluyor. Desenler onu hayallere götürüyor. Konuşmasına, duymasına, tatmasına, koklamasına gerek kalmadan yepyeni bir dünyaya dalıp gidiyor. Aliye, buraya gelen sevgilileri gördü görelili aşkı heves ediyor. Gözleri dalıp dalıp gidiyor...

Bir ışık değişimi, atmosfer değişir. Aliye ve Yazar küçük aksesuar değişimleri ile Birinci Kadın ve Birinci Adam olurlar. Masada oturmakta ve çay içmektedirler.

- Birinci Adam** Kaçınıcı kez geliyoruz buraya, adam hala bizi tanımadı.
- Birinci Kadın** (Gülümser) Belki bilerek tanımamazlıktan geliyordur. Rahat edelim diye. Bizi utandırmamak için...
- Birinci Adam** Nasıl yapıyorsun?
- Birinci Kadın** Neyi?
- Birinci Adam** Böylesi düşünceleri... Kırk yıl düşünsem aklıma gelmezdi. Beyoğlu'nda bir pastacının bizi utandırmamak için... (durma) Neyse, seni bu yüzden çok seviyorum.
- Birinci Kadın** (Çevresine bakınır) Kalabalık bugün.
- Birinci Adam** Daha iyi ya... Kalabalığın içinde görülme şansımız daha az.
- Birinci Kadın** (Kısa süreli bir sessizlik) Eşyalarını topladım dün, giysilerini dağıttım, kızı da yardım etti, ayakkabılarını falan dağıttılar hep.
- Birinci Adam** Adettir. Ölünün ardından giysileri dağıtılır hep. (Gülerek) Bana da bir şey getirdin mi bari?
- Birinci Kadın** Alay et sen. İçim ezildi dolabı bomboş görünce. Bir tuhaf oldum işte. Kaçmak istedim, kaçamadım. Acılı kadınların arasında öylece kaldım. Annesi fenalaştı, kızı aldı götürdü sonradan, gittiklerinde akşam olmuştu. Canım çıkmak istedi, şöyle bir dolaşayım dedim, ararsın diye vazgeçtim sonradan. İyi ki çıkmamışım. (Adam'ın rahatsız olduğunu fark eder) Ne oldu? Neyin var?
- Birinci Adam** Ölmüş kocandan bahsetmen pek hoşuma gitmiyor. Ne zaman bitecek bu?
- Birinci Kadın** Affedersin. (Bir an sessizlik)
- Birinci Adam** Tamam, fazla oldu bu kadarı, ben özür dilerim. Sadece seni görmek, seni dinlemek istiyorum. (Elini tutar) Üşüdün mü sevgilim?

Birinci Kadın Sevgilim demen çok hoşuma gidiyor biliyor musun?

Birinci Adam Ne kadar daha sürecek bu oyun? Yıllardır bekliyoruz. Önce baban, sonra kocan... Daha kaç engel çıkacak önümüze? Bir an önce evlenelim istiyorum.

Birinci Kadın Az daha... Sabret sevgilim. Yakında...

Birinci Adam Yakında, az kaldı, biraz daha diye diye yıllar geçti. Fark ettin mi yaşlandık artık. Saçlarımız beyazladı.

Birinci Kadın (Kadınısı bir hareketle elini saçına götürür) Yo, hiç de yaşlanmadık. Hala genciz. Çevrene bir baksana, bizim kadar güzel bir çift daha görüyor musun?

Birinci Adam Doğru... (Sigaralığından sigara çıkartır ve yakar)

Birinci Kadın İçmesen şunu... (Dumanı eliyle savurur)

Birinci Adam Acımı bastırır.

Birinci Kadın (Kısa süren bir sessizlikten sonra) Geçen seferde ayna var mıydı burada?

Birinci Adam Aynalı Pastane burası, yıllardır var bu aynalar, yeni mi fark ediyorsun? Aynalar, şu kız, hepsi... Kaçınıcı kez geliyoruz buraya?

Birinci Kadın (Bir sigara da o yakar) Dikkat etmemişim işte. Bugün ne oldu bize sevgilim? Haydi, neşelen biraz.

Birinci Adam (Başını tutarak) Bu melun ağrı yüzünden olmalı. Kaç gündür geçmedi gitti. Affet sen beni. Doğru keyfimiz yok bizim bugün, iğneleyip duruyoruz, vaktin kıymetini bilemiyoruz. Birazdan hava kararacak, ayrılacağız yine.

Birinci Kadın Bir doktora görünsen... Kötü bir şey yoktur ama yine de... Nazar mı değdi ne? (Her ikisi de gülmeye başlar) Şu kasadaki kızın nazarı değmiş olmasın, geldiğimizden beri dikti gözlerini...

Birinci Adam Bir kahve daha içeyim ağrı da gider nazarlar da.

Birinci Kadın Anneme açılacağım yarın. Böyle böyle diye anlatacağım bir bir. Ne babam ne de kocam engel olmadığına göre, ama annemin rızası benim için mühim. Aileden bir o

kaldı. Kocamın ailesiyle ilişkim sona erdi (bir an durma) sayılır.

Birinci Adam Annenin bu ilişkiyi destekleyeceğini sanmıyorum. Yaşlı ve hasta bir adamla evlendirilirken karşı çıktı mı? Niye onun onayına ihtiyaç duyuyoruz. Mahalleden taşınalı epey oldu ama beni sevdiğini pek sanmıyorum. Aşkımızı babana ispiyonlayan annendi... Hatta böyle düşününce onayını almamız gereken son kişi annen.

Birinci Kadın Gençtik o zaman. Annem de gençti. Unuttum ben, sen de unut sevgilim. (Durma) Nasıl oldu başının ağrısı?

Birinci Adam (Masa üstündeki sigaralığını toparlar, cebine koyar, gözleriyle garson aranır) Yok geçmedi. En iyisi eve gidip biraz uzanmak...

Birinci Kadın (Çekinerek) Gelmemi ister misin?

Birinci Adam İsterim. Gelir misin? (Kadın başıyla evet işareti yapar) Kusuruma bakma celalleniyorum işte. Sabırsızım sana. Bunca yıl, tam on beş yıl geçti bak bekliyorum seni. (Kadın bir şey söyleyecek olur) Sus, söyleme. Haydi, eve gidelim, belki bir çorba da yaparsın bana. Şimdi tut bakalım elimi küçük hanım, aynalı pastaneye bir dahaki buluşmamıza kadar hoşça kal diyelim.

Kadın Adam'ın elini tutar, birbirlerine sokulurlar, pastaneden çıkarken ışıklar kararır... Kostüm ve atmosfer tekrar değişir.

Aliye (Elinde bir tepsi. Yazar'ın masasının başında durmaktadır. Yazar kendini kâğıtlara, yazdıklarına kaptırmış fark etmez) Affedersiniz... Çayınızı tazelemek istedim.

Yazar Öyle ya, dalmışım. Tabi tabii...

Aliye Oturabilir miyim?

Yazar Elbette. Bir şey söylemesin patronların?

Aliye Yok, iznim var merak etmeyin. Mesaim bitti, eve gideceğim. (Gözü kâğıtlara takılır) Ne oldu ilerleyebildiniz mi hikâyenizde?

- Yazar** Bilmem. İnsanın yazdıkları için bir şey söylemesi öyle güç ki. Merak mı ediyorsun yazdıklarımı?
- Aliye** Epey oldu. Geldiğinizden beri sesiniz soluğunuz çıkmıyor. Merak etmedim desem yalan olur. Okumak isterim bittiğinde. Müsaadeniz olursa tabii, dilerseniz basılınca da okurum elbette ama...
- Yazar** Yazdıklarımın şimdikiye dek basılan olmadığı, bunun da basılacağını sanmam.
- Aliye** Neyse... Boş bardağınızı götüreyim. Siz daha burada mısınız?
- Yazar** Hemen kapanmayacak değil mi?
- Aliye** Gece yarısına kadar açık... Sinemadan çıkanlar gelirmiş, ben hiç kalmadım o saate. Patron tek başına kalıyor. (Ayağa kalkar) Ben gideyim, yine gelirsiniz değil mi?
- Yazar** Gelirim Aliye, gelirim. (Aliye çıkarken) Dikkat et olur mu Aliye? Evine giderken dikkat et. Masumiyetine dikkat et.

Aliye kapıdan çıkar. Çıngırak bir kez daha öter. Yazar düşünmeye başlar...

III. SAHNE

Beyoğlu sokakları. Işıl ışıl mağaza vitrinleri... Aliye hayranlıkla çevresine bakınarak ilerlemektedir. İki mağazanın önünde daha fazla durur, ilki bir kürk mağazası, ikincisi de bir parfümeridir. Aliye mağazalara bakarken Muştik onu takip eder. Muştik beyaz takım elbisesi ve şapkasıyla dikkat çekici bir insandır. Kalabalık içindedirler ama Aliye kısa zaman sonra izlendiğini farkına varır. Çevresine bakınır, parfümeri mağazasına girer. Mağazada kimse yoktur.

- Aliye** Kimse yok mu? (Ses gelmez. Aliye tezgâhın üstündeki parfümleri denemeye başlar. Zaman geçtikçe tereddütlü hali yok olur, çevresine bir kez daha bakınır, kimsenin olmadığına emin olduğu bir anda parfüm şişesini çantasına atar. Hızlıca

mağazadan çıkarken kapıda Muştik ile çarpışırlar. Aliye'nin çantası yere düşer. Parfüm şişesi kırılır... Aliye çantasını toparlamaya çalışırken)

Muştik

Paris Gecesi...

Aliye

Efendim?

Muştik

Paris Gecesi. Parfümünüz... Favorimdir. Üzgünüm, bu şekilde olsun istemezdim. (Mağazaya göz atar) Hayret, kimse yardımınıza koşmadı (Mağazadakilere seslenecek gibi olur, Aliye durdurur)

Aliye

(Telaşlanır) Gerek yok. Tek başıma halledebilirim. (Hızlıca çantasını toplarlar) Aferdersiniz. (Utangaç bir halde hızlıca çıkar)

Muştik

(Yazar rolünde) İşte böyle tanıştı Muştik ve Aliye. Bir suç tanıştırdı onları... Muştik, Aliye gittikten sonra dükkâna girip çaldığı Paris Rüyası'nı ödedi. Aliye'nin bedellerini ödemeye o gün başlamıştı işte. Muştik uzun vakitlerdir izliyordu Aliye'yi, aynalı pastaneye başladığından beri. Ne zaman pastanenin kapısının önünden geçse vanilya ve tarçık kokusunu içine çekmek için yavaşlardı, bir gün sadece kokuyu değil Aliye'yi de fark etti. Yaz kış beyaz ceket takım giyerdi, parlak kırmızı yeleği, sol yanındaki kabarık cüzdanı, her zaman Necip Bey briyantiniyle taranmış saçları ile Muştik Beyoğlu'nun sayılı pezevenk, hadi kibarlık olsun, muhabbet tellallarındandı... Muştik'i fark eden Aliye o günden beri parfüm mağazasının önünden geçemedi, kasada oturduğunda bir huzursuzluk peydah oldu, birinin camdan içeri baktığını görse içi pırpır eder oldu... Aliye eninde sonunda Muştik'le karşılaşacağını biliyordu... İlk başta pembe bir romans yazdı Muştik ve kendisine...

(Aliye'nin hayal oyunu. Melodramatik bir oyunculukla oynanacağı muhakkak.. Bu sahne seyircilere eski Yeşilçam filmlerini anımsatmalı....) Muştik sokağın başında şapkası elinde Aliye'yi beklemektedir... Aliye köşeden görünür. Muştik yolunu keser...

- Muştik** Aliye... Beni dinlemenizi rica ediyorum... (Aliye'yi bileğinden kavrar)
- Aliye** Lütfen rahat bırakın beni. Kaç kere söyleyeceğim. Sizi dinlemek, hatta görmek dahi istemiyorum.
- Muştik** Beyhude... Beni dinlemelisiniz.
- Aliye** Sizin gibi kötü yola sapmış bir erkeği ne diye dinleyeceğim? Kirli ellerinizi çekiniz üstümden.
- Muştik** Hakkımda duyduklarınız sizi yanıltmasın. Haklısınız, evet yıllar önce bazı hatalarım oldu ama...
- Aliye** Hatıralarımız bizi bugünlere getirenlerdir. Lütfen beni rahat bırakın.
- Muştik** Bir dinleseniz beni, ah! Size bir açılabilsem, tanıdıkça hak verecek, anlayacaksınız beni. Lütfen beni kırmayınız, Haliç kıyısında buluşalım, bir bardak çay içimi kadar süre verin bana. Lütfen, rica ediyorum.
- Aliye** İmkânsız bu istediğiniz.
- Muştik** Yarın. Yarın saat on ikide. Bekleyeceğim.

Aliye koşarcasına uzaklaşır.

- Muştik** (Yazar rolünde seyirciye) Aliye kasadaki suskunluğuna pembe romanslar ekleye dursun Muştik farkındaydı tüm olup biteni... Aliye'nin karamsar mahzunluğu mıknaş gibi çekiyordu Muştik'i. Sonunda istediği oldu Muştik'in. Aliye'yi Haliç kıyısında buluşmaya ikna etti.

Bir çay bahçesi dekoru, martı çığlıkları, deniz sesi vs... Aliye ve Muştik bir masada oturmaktadırlar.

- Muştik** Üşüdün mü?
- Aliye** Yok.

Muştık Öyle üşür gibi oturunca... Rahat ol. Baksana kimseler yok burada.

Aliye Rahatım.

Muştık Yalan söylemeyi beceremiyorsun. Belki de bu yüzden takıldım peşine.

Aliye Birden beliriverdiniz hayatımda.

Muştık Hiçbir şey birden bire olmaz. Ben bile! Hem artık bana sen diye hitap etmelisin. Aramızdaki bu resmiyeti kaldıralım artık.

Aliye Peki.

Muştık Uzun zamandır peşindeyim. Bilmem farkında mısın? Aynalı Pastaneye geldiğin ilk günden beri seyrediyorum seni. Bu zaman içinde neler yaptığını gördüm.

Aliye Neler gördünüz?

Muştık Beyoğlu'nda hayran hayran yürümelerini, hangi mağazadaki kürkü beğendiğini, hangi parfümü sevdiğini, hafta sonları kasadan para aşırışını...

Aliye (Utanır, bir an öfke ile) Ama hafta başı yerine koyuyordum.

Muştık (Gülerek) Bazen unuttuğun da oldu. (Bir an sessizlik)

Aliye İlk başlarda hoşuma gitmişti, ihtiyacım da var para kazanmaya, ama giderek...

Muştık Biliyorum.

Aliye Her şeyi biliyorsunuz.

Muştık İşim bu.

Aliye Peki, işiniz ne?

Muştık İnsanları tanımak. (Aliye'nin bakışı üstüne) İnsanları tanımak anladığın kadar kolay değildir. Zaman vermeliyim sana. Herşeyi bir kaç saate sığdıramayız. İstersen şimdi biraz iş konuşalım.

Aliye İş mi? Ne işi?

Muştık İş işte. Anlamadın mı? Gençsin, ayrıca çok güzelsin.

Aliye (Öfkeli) Genç ve güzel olduğum için bir pastanede kasada oturmaktan başka bir şey yapamıyorum, genç ve güzel olduğumdan dolayı mağazalardan alışveriş yapmak yerine sadece vitrinlerine bakabiliyorum, genç ve güzel olduğumdan

dolayı benimle hiç kimse evlenmek istemiyor. Mahalledeki bir kaç sivilceli oğlanı saymazsak tabii.

Muştik Öfkelendin... (Gülerek) Genç ve güzel olduğunu sen bile bilmiyorsun. Çevrendekilerin bilmesini bekleme. Sen kendi güzelliğini taşıyorsun ki, kimi güzellikler görülmek, kimi saklanmak, kimi de keşfedilmek ister. Hangisi sensin? (Aliye ne diyeceğini bilemez. Bir an sessizlik) sözün kısası; bir an önce kötü yola düşmelisin kızım. Kötü yolda iyi para kazanırsın, kendi paranı kendi kasanda saklarsın, kasandan istediğin kadar para çalarsın, sonradan geri koymak zorunda kalmadan. İstedığın gibi yaşarsın, sonra... Sonra sevgililerin olur, tadına bakılmadık dünyalık bırakmazsın.

Aliye Ama... Ama nasıl olur. Ben... Ailem... Babam...

Muştik Merak etme. Para bütün ağızları susturur, paranın nimetleri ile dolu ağızlar konuşmazlar.

Aliye Böylesine... Dümdüz... Olacakları söylemeniz...

Muştik Söylemen... Hala siz diyorsun bana, beraber iş yapacağız aynalı kızım bana sen demelisin.

Aliye Ben, ben tüm bunları başka türlü hayal etmiştim. Siz bana aşık olacaktınız, ben sizi reddedecektim, sonrasında bir kovalamaca, ardından bir gün ben de sizi sevecektim.

Muştik Evlenecektik, sen ilk çocuğumuza hamileyken benim eski kırıklarımın biri kıskanacaktı mutluluğumuzu, evi ve seni boşlayacaktım, sen durumu öğrenince annenin evine dönecektin. Bir gün sensizliği tadınca pişman olacaktım...

Aliye Hayal kurmak kötü mü? Ben hep tertemiz bir yuva kuracağım, evleneceğim birini aradım.

Muştik Mahalleden olmayan, zengin fabrikatörün oğlu olacak birisini değil mi aşık kızım? Fabrikatör oğullarının sana aşık olmasını beklemek çok fazla iyimserlik olmaz mı?

Aliye Neden? O denli çirkin miyim? Yoksa tabiatım mı çirkin?

Muştik Sen beni dinlemiyorsun huysuz kızım. Sen güzelsin, güzelsin de... Beklediklerin çirkindir be kızım. İhtimallerle yaşanmaz ki.

Kumar oynamak gibidir bu. Fakirlerse kumar oynamazlar. Fazla beklemeye gelemeyeceksin sen... (Seyirciye döner. Yazardır artık) Bütün erkeklerin elde etmek isteyeceği, saçlarından yıldızlar dökülen, ipek satenlerle bezeli, dudakları kiraz, gözleri sürmeli bir kadının sureti Aliye'nin bedenini sarmalamaya başlamıştı. Etini satacaktı, para kazanacaktı, kazandığı para ona etini daha da pahalıya satmak için bir neden yaratacaktı. Muştik'in teklifini sessizce dinledi Aliye, bir ara gözlerini kapadı, rüyasında kendi geleceğini gördü. Uyandığında Muştik hala konuşuyordu, itiraz etmek " Bu bana göre bir hayat değil" diyecek oldu, kelimeler daha ağızından çıkamadan susturuldular. Aliye kaderine karşı çıkmaya, yepyeni bir hikayenin yazarı olmaya karar verdi. (Aliye'ye döner) Bak can kızım, elimde öyle güzel kızlar var ki... (Cebinden fotoğraflar çıkartır) Esmeri, sarışını, zayıfı, şişmanı... Her biri İstanbul'un ayrı semtinde oturur, hepsinin otomobili, evi, altını, pırlantası vardır. En muteber mekânlarda yaşar, en güzide yerlerde görünürler. Kimse onlara saygıya kusur etmez, Nişantaşı, Beyoğlu, Kadıköy beyleri hep peşlerindedir. Onlar da saygı ister, hepsi evlidir, çoluk çocukları vardır, akşamları evlerindeki sıkıcı aile reisi rolüne, gece yarıları kızların yatağında yaşadıkları sayesinde katlanırlar... Senin anlayacağın bal kızım, müşterilerim de dile düşmek istemez, alan memnun, satan memnun. Herkes hatırasından mutludur kızım... Bir gün başkasının kapanında sıkışarak can vermeni istemem hülyalı kızım, ondandır ısrarım, çabuk alışsın bu yola, ne dersin dalgın kızım? Bu yolculukta var mısın?

Aliye

Ben bakireyim.

Muştik

(Komik bir söz duymuş gibi uzun uzun güler) Biliyorum. Nereden biliyorsun deme, benim işim bu. İlk müşterin için bu önemli. (Bir sigara yakar, keyiflenmiştir)

Aliye

Kim, nasıl biri?

Muştik Heyecanlanma. Koca adayından değil bir müşteriden bahsediyorum. Hatırlı biri. İş adamı. Yalnızca bakire kızlarla sevişir. Her bakire kız için yüksek ücret öder, bana da kıza da. Kızlara iyi davranır. Tuhaf biri işte... Takıntılı... İlk gece hatıralarını dolabında saklar.

Aliye Nasıl?

Muştik Kızların kanlı çarşaflarını saklar. Sırf bunun için bir ev aldı kendisine. Eh! Kendi evinde saklayacak değil ya, karısı, çocukları var.

Aliye Ne tuhaf insanlar var.

Muştik Alış bu tuhaflıklara. Şimdi, yarın seninle doktora gideriz. Şişli'de bir Rum vardır, yalnız onun verdiği rapora inanır. Seni muayene edecek. Şaşırma güzel gözlü kızım, bu ilk gecen hayır getirir sana, alacağın para ile üstünü başını düzeltirsin, bir dahaki işine kadar geçinecek kadar da arttırsın. Adam seni unutacak, sen de onu unut. Sessizsin sözsüz kızım. Bir şey söyle artık.

Aliye Peki.

Işık sönerken Aliye Kadın'a döner...

Kadın (Seyirciye) Böyle mi olmuştu sahi? Ne uzun zaman oldu. Asırlar geçti sanki. Nasıl başlamıştı, ben nasıldım? Küçüktüm, ancak onu hatırlayabiliyorum. Yazdıklarını okuyunca, bu ben miyim diye düşünmeye başladım. Bu ufak tefek, bu saf, bu meraklı, bu istekli kız ben miydim sahi? Yazdıkları mı gerçektir, parça parça hatırladıklarım mı? (Bir an durma) Gerçek dediğimiz nedir ki? Ah! Unutmak... En güzeli unutmak ve unutturmak. Yine de merakla okudum, kendini de öyle güzel yazmış ki... O kadar güzel bir insan değildi oysa, henüz anlayamamıştım...

IV. SAHNE

Aliye' de gözle görülür değişiklikler var. Saçları yapılı, kıyafetleri gösterişli... Çıngırak bir kez daha ötüyor ve Aliye Aynalı Pastane' ye bu kez müşteri olarak giriyor. Çevresine çekinerek bakıyor ve bir masaya adeta sığınıyor. Bir süre geçtikten sonra Birinci Müşteri içeri giriyor. Girer girmez Aliye'yi görüyor, kendinden emin adımlarla yanına geliyor.

Birinci Müşteri Aliye değil mi?

Aliye Evet.

Birinci Müşteri Oturabilir miyim?

Aliye Ah! Tabii. Buyurun.

Birinci Müşteri (Çevreye bakınır) Ne güzel bir yer. Hayret, bunca yıldır Beyoğlu'nda yaşarım, burayı hiç fark etmemişim.

Aliye Ya... (Ne diyeceğini bilemez) Güzel bir yerdir. Kısa bir süre öncesine kadar burada çalışıyordum biliyor musunuz? Bir falcı, daha doğrusu bir yazar söylemişti burayı. Sonradan... (Adam'ın kendisini dinlemediğini fark ederek susar) Güzel bir yerdir.

Birinci Müşteri Heyecanlısın. Seni anlıyorum. Ben de heyecanlıyım. Raporu getirdin mi?

Aliye (Çantasından kâğıdı çıkartır) Buyurun.

Birinci Müşteri Tamam... Temizsin. Ne zaman istersen çıkabiliriz. Ama önce bir şeyler yiyelim, ne dersin? Acele etmeyi sevmem. Sen söyle.

Aliye Çıkalım.

Birinci Müşteri Haydi...

Aliye kalkar, çantasını, ceketini toplarlar. Bir anda Aynalar dikkatini çeker. Aynalara yaklaşır, yüzüne, kendisine bakmaya başlar. Aliye aynalara bakar, Yazar konuşurken dekor pastaneden otel odasına döner...

Birinci Müşteri (Yazar'dır artık) Aliye bekâretiyle vedalaşıyordu. Sandığı kadar ağır değilse de, Muştik'in söylediği denli de hafif olmamıştı. Annesinden duyduğu, filmlerde gördüğü gibi değildi işte. Tanımadığı bir adamın altında olup bitecekti, yeni bir hayata başlayacaktı az sonra. Bir çarşaf karşılığında satacaktı genç kızlığını. Aynalara yaklaştıkça görüyordu işte geçmişini. Şimdi yoktu, oysa ne değişmişti Aliye. Saçları boyalanmış, dudaklarına çerçeve yapmıştı, tırnakları parlak kırmızı ojeliydi. Kaç gündür geziyorlardı Muştik ile tüm İstanbul'u. İstanbul'u ilk kez görüyordu Aliye. Muştik sabırlıydı, ağır ağır, tane tane anlatıyordu Aliye'ye, laf modadan, giyim kuşamdan açılıyor, destanlarla, şiirlerle bitiyordu. Aliye Muştik'i birine benzetecek oldu çıkartamadı, bu karışık konuşmalar ona birini anımsatıyordu ya, eskilerden bir tanıdık olsa gerekti, bir türlü bulamadı. Aliye kadınlığı öğreniyordu, yelpaze nasıl tutulur, kadeh nasıl dudaklara yerleştirilir... Aliye iyi bir öğrenciydi. Kafası hesaba yatkındı. Kadınlığın hesabını tutuyordu, yaşayacağı günleri, geçmiştekilerden çıkartıyor, bakiyesinin sağlamlılığına inanıyordu. İlk müşterisi için hazır olduğuna inandığında Muştik' e söyledi. Muştik gülümsedi. Ertesi gün her şey hazırды.

Temiz bir otel odası. Demirden bir karyola, beyaz çarşaflar. Az ama bakımlı eşyalarla donatılmış. Aliye'nin üstünde beyaz bir gecelik, saçlarını açmış. Yatakta ayaklarını karnına çekmiş oturuyor. Birinci müşteri odanın kapısının yanında duran pikaba bir plak yerleştiriyor. Kısa zaman sonra pikabın sesi duyuluyor.

Birinci Müşteri Katlayıp bana verir misin? (Aliye duymaz) Çarşafı diyorum, bana verir misin?

Aliye (Sessizce kendisine söyleneni yapar) Tabii.

- Birinci Müşteri** İstedığın zaman gidebilirsin. Ben biraz daha kalacağım.
- Aliye** Olur.
- Birinci Müşteri** Benden beklediğin bir şeyler var. (Asılı duran pantolonunun cebinden bir tomar para çıkartır ve konsolun üstüne koyar) Al. Senin bu para, Muştik'in ki ayrı.
- Aliye** İsminizi sorabilir miyim?
- Birinci Müşteri** Osman veya Ahmet veya Suat... Ne fark edecek ki. Hem niye soruyorsun? Muştik anlatmadı mı, seninle işim bitti. İlk ve son... Anlamalısın...
- Aliye** Endişe etmeyin. Muştik anlattı, evet biliyorum, bir daha görmeyeceğiz birbirimizi, görsek de siz beni tanımayacaksınız. Ben sadece kendi hatıralarım için sordum. Yıllar sonra bu odayı, bu müziği, bu kokuyu anımsayacağım, yüzünüzü unutacağım belki. Ama isminiz hatıra kalabilir bana.
- Birinci Müşteri** Tüm kadınlar aynısınız. Genç kızından, yaşlısına kadar hepiniz aynısınız. Ah siz yok musunuz? Beni bu cafcaflı sözlerle, duygusal yaralanmalarla etkileyeceği sanıyorsun değil mi? Bir gecede değiştin. Haline şükretmelisin, beni bir daha görmeyeceksin. Mazide kalacağım, ilerleyeceksin böylece. İsmim de gerekli değil. (Bir an durma) Haydi giyin ve git artık.
- Aliye** Böyle olacağını düşünmemiştim. Biliyordum ama yine de... (Giyinmeye başlar)
- Birinci Müşteri** Bütün bir gece seninle içki içeceğimi, ağzına tatlı meyveleri ikram ederken, kulağına aşk sözcükleri fısıldayacağımı, gözlerimi gözlerinden ayırmayacağımı sandın değil mi? Ah! Kızım... Ben sadece o an için buradayım. Sadece o an. Bunun seninle de bir ilgisi yok. Yarın bir başkası olacak. Gelecek vaadi olmadan, sadece o an için. Para karşılığında... Duygularımın işime karışmasını, hele hele zevklerime karışmasını istemem.

Sen de alışacaksın. Bir fark olduğunu söylemişti sende Muştik. Haklıymış. Ama ilgimi çekmiyor. Beni yoruyor sadece.

Aliye (Konsolun üstünden parayı alır, odanın kapısından çıkacakken bir an durur) Bana satar mısınız?

Birinci Müşteri Neyi?

Aliye Çarşafı. Çarşafı bana satar mısınız? (Çantasından az evvel aldığı parayı çıkartır) Yanımda bu kadar var, ama gerekirse yine...

Birinci Müşteri Parayla alınamayacak kadar değerli bir şey artık o. Üstelik sadece senin değil, benim.

Işık kararırken Aliye Kadın'a dönüşür...

Kadın İlk müşterim hayvanın tekiydi. Değil ismini yüzünü bile hatırlamak istemiyorum. Ben hatırlamak istemedikçe, o canlanıyor, besleniyor hafızamda. Kokusu bile burnumda. (Bir an durma, sonra bir sigara yakar) Bir gün yine ben anlatıyorum, bu dinliyor... Yazar'dan bahsediyorum... Haydi dışarı çikalım dedi. Şaşırdım. Müşterilerimle sokağa çıkıp, yanyana yürümek tuhaf gelir bana. Arkadaşmış gibi... İtirazlarıma kulak asmadı, yürüyoruz yan yana, ben sustukça o konuşuyor. Ben utandıkça o insanların bizi görmesini istiyor... Ne yaptığını anlayamadım önce...

V. SAHNE

Lüks bir otelin lobisi... Muştik deri koltukta oturmuş içki içiyor, bir yandan da sabırsızlıkla Aliye'yi bekliyor. Zaman zaman çevresindekilere kadeh kaldırıyor, sahte gülücükler dağıtıyor. Aliye çok şık bir kostümle içeriye girer. İnce uzun topuklu ayakkabıları, aynı renk çantası, şık döpiyesi ile oldukça ilgi çekicidir. Aliye'yi gören Muştik saygıyla ayağa kalkar,

sandalyesine oturmasına yardım eder. Şişeden bir kadeh şarap koyar, Aliye bacak bacak üstüne atmıştır, bir sigara yakar...

Muştik (Kadeh kaldırarak) Harkuladesin. Eldivenlerin, döpiyesin, şapkan, bedenindeki bu dirilik, bu kendine güven... Sana...

Aliye Bu kadını yaratana, yani sana... (Kadeh tokuştururlar)

Muştik Çevredekiler senden gözlerini alamıyorlar. Seni pekala, iyi bir ailenin Avrupa'dan yeni dönmüş kızı sandıklarından eminim.

Aliye (Yapmacık bir kahkaha atar) İyi bir aile mi?

Muştik Öyle ya, saygın bir aile, saray kökenli bir büyük dede, hüzünlü bir çocukluk... Yeni bir hikâye daha sana.

Aliye Hikâyelerimi kendim yazarım Muştik. Kim olacağıma da ben karar veririm.

Muştik Her şeyi ve herkesi tanıdığını düşünüyorsun değil mi hülyalı kızım? Sürekli deri değiştiren bir yılan benzedin. Her müşteri için yeni bir sen oluyorsun.

Aliye Böylesi beni de mutlu ediyor da ondan, hoşuma gitmese yapmazdım. (Üzerine basarak) Bana kimse zorla bir şey yaptıramaz biliyorsun.

Muştik Biliyorum kızım... Tüm hayallerin ve fantezilerin sende toplandığını görüyorum. Belki de bu yüzden çok isteniyorsun, arzu ediliyorsun. Yıllardır aradığı kadının sen olduğunu sanan budalalarla dolu her yanın.

Aliye Budala mı? (Küçük bir kahkaha daha) Müşterilerim haklarında böyle konuştuğunu duymasınlar Muştik. Darılırlar... (gülmeye devam eder)

Muştik Hakkında yanılmadım. Seni ilk gördüğüm anda, aynaların arasında işte bu kız dedim...

Aliye Sence de küçük bir budala gibi davranmıyor musun Muştik? Aaa... Asma ama yüzünü. Haydi, bana güzel bir şey anlat, yeni bir hikaye. Belki ödünç alırım ha? Ne dersin? Aslında şu ilk söylediğin... Hani zengin aile kızı. Hiç fena sayılmaz... Biraz acı da katılmalı ama...

Atmosfer değişir. Aliye ve Muştik'te hızlı ve pratik bir kostüm değişikliği. Zengin kız ve fakir erkek çay bahçesinde oturmaktadır...

- Fakir Erkek** Nasıl beğendin mi buraları? Alışık olduğun salonlara pek benzemez ama...
- Zengin Kız** Ah! Böyle söyleme. Çok hoş bir yer. Bayıldım. Hem seninle olduktan sonra dünyanın neresi olursa olsun benim için fark etmez.
- Fakir Erkek** Sözlerin beni mesut ediyor. Ama sen gittikten sonra bir efkâr basıyor yüreğimi.
- Zengin Kız** Sevgilim... Neden böyle yapıyorsun. Haydi, neşemizi bozma ama... Geldiğimizden beri keyfin yok. Biliyorsun vaktim az, akşama peder beye ve anneme söz verdim. (Öksürür)
- Fakir Erkek** Yaş gününü kutlayacaksınız... (Cebinden küçük bir paket çıkartır) Bu da benden. Sen daha iyilerine layıksın ama...
- Zengin Kız** (Kız sevinçle paketi açar, içinden minik taşlı bir kolye çıkar) Ah! Öyle kibar, öyle güzel ki... Çok zevklisin sevgilim. Takmama yardım eder misin? (Erkek kolyeyi takmasına yardım eder) Nasıl yakıştı mı? Ah bir kez daha teşekkür ederim canım. Seninle olmak yeterliydi benim için.
- Fakir Erkek** Yaş gününü kutlarım. Nice senelere... Keşke daha güzellerini sana alabilseydim.
- Zengin Kız** (Şımarık bir tavırla) Bugün beni üzmemek istiyorsun sen anlaşıldı, hem de yaş günümde. Aşk olsun... Bu yıl ilk defa çok mesudum yaş günümde. Neden, çünkü sen varsın yanımda. Seni tanıdım tanıyalı tüm yaşantım değişti. (Erkek onunla ilgilenmez, hüznü bir havası vardır. Kız birden ciddileşir) Hep para, para, para... Paradan başka bir söz, başka bir düşünce çıkmaz oldu ağızından. Oysa azimlisin, çalışkansın. Kısa zamanda

yükseleceksin. O vakit belki saadete kavuşacaksın. Senin için bizzat konuştum babamla. Müdür de senden çok memnunmuş, yakında...

Fakir Erkek Babana görüştüğümüzü mü söyledin?

Zengin Kız Hayır. (Bir an durma) Şimdilik tabii. Vaziyetimiz ciddiyet kazanır kazanmaz açılacağım babama. (Öksürür)

Fakir Erkek Vaziyetimiz başından beri ciddi...

Zengin Kız Mutluluğu yudum yudum yaşamalıyız sevgilim. Hiç bir şey aceleye gelsin istemiyorum. Babam da annem de seni çok sevecekler, çok beğenecekler...

Fakir Erkek Biricik kızlarına beni layık görecekler mi acaba?

Zengin Kız Pişman oldum randevulaştığımızı. Çok üzüyorsun beni. (Bir an susma) Eve dönebilir miyiz? (Öksürür)

Fakir Erkek Afedersin sevgilim. Bilmem ki neler yapıyorum. Ağızımdan çıkanlara ben de şaşıyorum ama... Haydi, affet beni. Dün gece annemle sohbet ettik, seni öyle merak ediyor ki, geçen buluşmamızda bir fotoğrafını vermiştin hani, işte onu gösterdim. Pek beğendi seni. Eğer sen de istersen... Hani bir gün... Elini öpmeye gidelim istiyor.

Zengin Kız Ah! Ne güzel bir düşünce. Demek fotoğrafımdan beğendi beni. Ya aslını beğenmezse. Ya biricik oğluna layık bulmazsa? (Gülmeye başlar)

Fakir Erkek Dilersen hemen gidelim.

Zengin Kız Bilmem ki. Üstüm başım... Pek gösterişli bir şey de değil üstümdekiler. Hem sonra Lebon' dan bir pasta da almak gerek, saçlarımı sabah taratmıştım ama rüzgardan bozuldular.

Fakir Erkek (Bozular) Gelmek istemiyorum desene sen şu işe.

Zengin Kız Kızma sevgilim. Bu fikre alıştırmalıyım kendimi. Sana söz en kısa sürede gideriz annene. (Saatine bakar) Geç kalıyorum. Kalksak... Misafirler gelmiştir. Annemi mahçup etmemeliyim. (Neşelidir) Biliyor musun? Sanırım

babam bana bir otomobil aldı. Sürpriz diyor ama biliyorum, hep istediğim o üstü açık otomobili...

Fakir Erkek Ben bir karar verdim.

Zengin Kız (Duymaz devam eder) Almanya'ya da götürmek istiyorlar beni. Doktor hava değişimi dedi ya, ancak ne zaman gideceğimiz belli değil. Kısa zamanda gider geliriz. Ah öyle heyecanlanıyorum ki düşündükçe.

Fakir Erkek (Sert) Ben bir karar verdim. (Kız bir anda susar) Anlaşamıyoruz artık. Ayrı dünyaların insanlarıyız. Başından beri belliydi.

Zengin Kız Ne yapıyorsun?

Fakir Erkek Başından beri yapılması gerekeni. Bitmeli. Bitecek. Seyahatin ayrılığımızın acılarını da unutturur sana.

Zengin Kız (Öksürür) Kendinde değilsin sen. Seni sevdiğimi, çok sevdiğimi biliyorsun. Acı çektirme bana. (Ağlamaya başlar)

Fakir Erkek Yalnızca benim olabileceğin bir günün hayalini kurdum hep. Yalnız benim...

Zengin Kız Yalnızca seninim zaten. Kızıyorsun bana. Babam servet, güç sahibi diye mi tüm bunlar. Ne yapayım. Servet, zenginlik... Tüm bunların hiç değeri yok nazarımda.

Fakir Erkek Gel desem gelir misin benimle?

Zengin Kız Gelirim elbet. Ama niçin güçleştiriyorsun her şeyi? Sabret sevgilim (öksürür)

Fakir Erkek Çok öksürdün, iyi misin?

Zengin Kız (Acele bir tavırla, geçiştirmeye çalışarak) İyiyim. Kuru bir öksürük işte. Endişe edecek bir şey yok.

Fakir Erkek Bir doktora gidelim.

Zengin Kız Tasalanma hemen. Sen beni eve götür yeter. Dinleneyim biraz. (Kalkmaya çalışır ama tekrar bir öksürük nöbeti başlar, yerinden kalkamaz, erkek yanına gelir)

Fakir Erkek Sevgilim, hiç iyi görünmüyorsun.

Zengin Kız (Öksürük nöbeti arasında güçlükle konuşur) İyiyim ben. Üzme kendini. Canı cehenneme yaş günü kutlamasının. Burada seninle kalmak istiyorum ben. Seninle, yalnızca seninle... (Kız bayılır, erkek ne yapacağını bilemez...)

Fakir Erkek Sevgilim... Sevgilim...

Sahne biter. Karanlıkla birlikte Beyoğlu'nda yürüyen iki ayak sesi; Aliye ve Muştik... Zaman zaman Aliye'nin kendinden geçmiş sarhoş gülmeleri ve alaycı konuşmaları duyulur. "Üzülme sevgilim, cennete buluşuruz" "Biz ayrı dünyaların insanlarıyız". Muştik'in gülmeleriyle birlikte...

VI. SAHNE

Yazarın evi. İlk sahnedeki dekorda bir değişiklik yok, aksine biraz daha karmaşık, biraz daha dağınık. Aliye tıpkı ilk sahnedeki gibi açık kapıdan içeriye giriyor, ancak davranışlarında çekingenlik yok. Üzerinde çok şık bir döpiyes vardır, eldivenleri ve şapkasıyla kanepeye oturur. Bir sigara yakar.

Yazar (İçerden gelir, Aliye'yi görünce şaşırır) Az kalsın tanıyamayacaktım seni. Hoş geldin Aliye.

Aliye Hoş bulduk... (Yazarın hayran bakışlarını fark eder, ayağa kalkar) Nasıl? Beğendin mi?

Yazar Çok güzelsin. (Büyülenmiş gibidir) Çok, çok çok güzelsin. Hoş, bunu sen de biliyorsun...

Aliye Görüntüme aldanma. (Şapkasını, peruğunu, eldivenlerini çıkartır) Bir kaç parça giysi işte hayran kaldığın... Bak, işte eski Aliye.

Yazar Eski Aliye ha... (Bir an susma) Görüşmeyeli çok uzun zaman oldu.

Aliye Buralarda değildim.

Yazar Öyle mi?

Aliye Aslında belki de tam olarak buralardaydım. (İç geçirir) Bilmem ki... Bir kadeh bir şey varmı ikram edecek?

Yazar Elbette. (Kalkar, dolaptan bir şişe şarap çıkartır) Az kalmış ama idare eder. Bakalım beğenecek misin? (Kadehi ikram eder Aliye'ye)

Aliye Sen? Kendine de doldur bakalım bir kadeh. Şerefine kadeh kaldırmak istiyorum.

Yazar İçmesem daha iyi.

Aliye Aaaaa, hadi ama...

Yazar İçmiyorum epeydir. Bıraktım diyelim.

Aliye Peki. (Kadehi bir dikişte bitirir) Umarım benim içmeme ses çıkartmazsın, bugün çok şarap içesim var. (Kadehini uzatır, yazar tekrar doldurur) Şerefine. Büyük Yazarımın şerefine... Sen olmasaydın ben olmayacaktım. İyi ki o gün kapını çalmışım. İyi ki fal baktırmışım sana. Şerefine büyük yazar. (Tekrar kadehini tek dikişte içer, sonra bir daha koyması için yazara uzatır, yazar oralı olmaz, Aliye şarap şişesini alır ve kendi kadehini doldurur)

Yazar (Aliye'nin yere attığı eldiven vs. toplar) İtalya'daymışsın diye duydum.

Aliye Si... (Kahkaha atar) La Dolce Vita... İş için gidiyordu, beni de yanında götürdü.

Yazar Kim?

Aliye Kim olacak, sevgilim. Ya da son sevgilim.

Yazar Ayrıldınız mı?

Aliye Evet. Henüz havalimanına varmıştık ki, ayrıldık... (İçmeye devam ederken) o karısına, ben de şoförle boğazdaki garsoniyere. Yolda baktım sıkılıyorum, rotayı çevirdim benim eve. Bir kaç mektup yazdı ama sıkıldım işte ne bileyim.

Yazar İçme istersen. Etkiliyor seni.

Aliye Kutlama yapıyoruz bugün. Aaaa, unuttun mu yoksa cicim?

Yazar Yaş günün felan mı yoksa?

Aliye Yok.

Yazar Yıldönümü?

Aliye Yok.

Yazar Nedir o halde? Söyle bakalım Anita...

Aliye (Birden lafı değiştirir) Ah! Aşk çeşmesini görmeliydin... Filmdeki gibiydi her şey. Hatta daha da güzeldi. Bir dilek de senin için diledim. (Oynamaya başlar) Bir öğleden sonra, iyice içtikten sonra tutturdum gidelim diye. Bir kalabalık ki sorma. Tüm dünya aşka aç... Arkamı döndüm, parayı cup diye düşürdüm havuza. (Çok eğlenmektedir, içkinin tesiri iyice açığa çıkmaya başlar) bir tane daha, bir tane daha, bir tane daha... Param bitene dek. Kim varsa aşka muhtaç hepsi için dilek diledim. (Yorulmuştur, bir kenara çöker) bütün erkeklerim için dilek diledim.

Yazar (Oturduğu yerden kaldırır, kanepeye uzatır) Teşekkür ederim. Beni bu kadar düşünen başka biri olmadı hiç. İyi misin şimdi? Sana bir kahve yapayım mı?

Aliye (Yattığı yerden) Falıma da bakacak mısınız?

Yazar (Gülümser) Elbette. Sen gelirsin de ben falına bakmaz mıyım?

Aliye Çok güzel şeyler söyle ama. Her fal bir iyi haberi barındırır demiştin ya, benim çok iyi haberlere ihtiyacım var.

Yazar (Ayağa kalkar) Peki.

Aliye (Bileğini kavrar) İyi haberlere ihtiyacım var. İnan bana. Bana güzel şeyler anlat, bana iyi bir hikaye anlat. Kahramanı da ben olayım, olur mu?

Yazar (Tekrar oturur) Olur. (Aliye'nin saçlarını okşar) Gözlerini kapat. Bir zamanlar uzak çok uzak bir diyarda genç ve güzel bir kız yaşarmış. Görenlerin bir daha görmek için can attığı bu kız öyle güzelmiş, öyle güzelmiş ki...

Aliye (Sızmak üzeredir) Yoksa bu kız ben miyim?

Yazar Dinlemeyeceksen...

Aliye Tamam, tamam kızma... (Bir an susma) Hadi, devam et...

Yazar Bütün erkekler deli olur, çevresinde pervane gibi döner, bu genç kızdan gelecek ufak bir ilgi kırıntısına muhtaç yaşarlarmış.

Genç kız, bir gün geleceğine inandığı yakışıklı koca adayını bekleye dursun, kimilerine göre çok uzaklardan, kimilerine göre yakın bir memleketten çirkin, eğri büğrü bir adam şehri ziyarete gelmiş. Pek ünlü bir falcıymış bu. Kız falcının geldiğini duyunca falına bakması için sıraya girmiş... Falcı kızın falından, kızıdan, kıza biçilen kaderden mi bilinmez o gittikten sonra kimselerin falına bakamaz olmuş. Sanki gözleri, dili mühürlenmiş. Kızla rastlaşmak için çevresinde dolandır olmuş. Kız falındaki yazgısının peşinde falcıyı fark etmemiş... (Eğilir bakar) Aliye, uyudun mu yoksa? Uyu bakalım. Biliyor musun? Buraya gelmeni nicedir bekliyordum. Geleceğini biliyordum. Nereden mi? Unuttun mu ben falcıyım. Kendi kaderinin falına inanmayan bir falcı. Aliye biliyor musun? Aynalı Pastaneyi kapattılar. (Sanki cevap vermiş gibi) Ya, ne tuhaf değil mi? Yok, sahipleri sattı. Yaşlanmışlar diyeymiş. Yazık oldu. Seninle bir kez daha orada olup çay içmek, pembe kremalı o pastadan yemek isterdim. Belki aynalara bakıp düş görürdük seninle. Pas lekelerinden bir hikâye kurardık. Ha Aliye? Ne dersin? Zalimsin sen Aliye, hiç ziyaretime gelmiyorsun, seni göremeyince, duyamayınca yazamıyorum. Hani bir top kağıt getirmiştin bana hatırladın mı? İşte şimdi yazacağım, sen buradasın ya, benimlesin ya, yazacağım işte. Senin hikayeni yazacağım Aliye. Herkes okusun, herkes tanısin seni... Kasadaki kıza inat. Kasadaki kıızı herkes görür ama kimse tanımaz ki Aliye...

II. PERDE

I. SAHNE

Aliye'nin yatak odası. Büyük bir dolap, içi gösterişli kıyafetlerle dolu. Hemen yanında büyükçe bir boy aynası, bitişiğinde bir konsol, üstü kozmetik eşyaları ile donatılmış. Uzunlu kısıklı, her renk peruk... Yatak gösterişli bir örtü ile örtülmüş. Aliye saten gecelikleri ile içeriye girer. Dudakları arasında gümüş bir sigaralık... Sanki güzel bir manzara seyrediyormuşçasına odasına bakar.

Aliye

Çok... Ne de çok. Her şey ne kadar çok. (Dolabın kapağını açar, bir kürk çıkartır ve giyer) Nisuz'daki günlerimi anımsatıyor bana... Ne de sevmiştii beni, adeta tutulmuştu. (Bir şapka alır ve giyer) Büyükada'daki otelde takmıştım ilk... Ne geceydi ama. (Dolabındakileri tek tek eline almaya başlar) Bak Aliye ne de çok... Ah! Ne çok herşey. Tam istediğin gibi. Hayallerin gibi. İşlemeli şalların, ipek eldivenlerin, tilki kürk yakaların, dantelli jüponların, volanlı elbiselerin, vatkalı ceketlerin, dekoltesi az ve çok tuvaletlerin, simli, kaşmir, dantelâlî, yırtmaçlı, yırtmaçsız, desenli, düz, saten, yazlık, kışlık... (Saymaktan yorgun ve keyifli kendini yatağa atar) Ne çok. Ne de çok her şey... (Bir an sessizlik... Işıklar söner. Karanlıkta içeriye müşteri girer... Tekrar ışık açıldığında ikisi de yataktadır.)

Genç Müşteri

Yoruluyor insan. (Aliye'nin onunla ilgilenmesini bekler, sessizlikten sonra) Gözü... Gözü yoruluyor insanın. Ne çok eşya, ne çok giysiniz var.

Aliye

(Aldırmaz bir sesle) Biriktiriyorum. Bazısı da hediye geliyor. Hiçbir şeyi atamıyorum.

Genç Müşteri

Zamanı seviyorsunuz anlaşılan...

Aliye

Zaman?

Genç Müşteri Biriktirenler... Yani koleksiyonerler zamanı seven, hatta zamanı durdurmaya çalışan insanlardır derdi babam. Kendisi de çok şeyi atmaz, biriktirirdi.

Aliye Durduramamış gibi konuştun.

Genç Müşteri Neyi?

Aliye Zamanı... Ölmüş gibi konuştun da.

Genç Müşteri Evet. Vefat etti geçen yıl.

Aliye Başın sağolsun. (Bir an susma) İlkti değil mi?

Genç Müşteri (Mahçup) Evet.

Aliye Bir şey istesem senden.

Genç Müşteri Elbette.

Aliye Bana bir eşyanı, ne bileyim cebindeki bir mendili yahut cüzdanındaki bir fotoğrafı verebilir misin?

Genç Müşteri Tabii. (Yatağın kenarından pantolunu almak ister ama çıplaklığından utanır, çarşafa dolanarak kalkar, paravanın arkasında giyinmeye başlar, bir süre sonra elinde bir fotoğrafla çıkar) Geçen seneden ama iş görür sanırım.

Aliye (Fotoğrafı alır) Konsolun önünde bir fotoğraflık var,

Genç Müşteri (Albümü verirken şaşkındır) Düşündüğüm şeyi mi yapacaksınız?

Aliye (Işık yavaş yavaş sönerken fotoğrafı albümüne yerleştirir) Her çeşit insanı gördü gözlerim. Savaş zengini tüccarlar, anaları yaşında kadınlarla evli jigololar, ilaç, şeker, yağ, tuz ve gaz vurguncuları, müteahhitler, silah kaçakçıları, doktorlar, mebuslar, fabrikatörler... Her çeşit erkek koynuma girdi. Unutmak istemedim hiçbirini, hepsinden vesikalıklarını aldım. Vermek istemeyenlerin cüzdanlarından aşırdım. Bir albüm dolusu erkeğim oldu. Bir albüm dolusu gecem oldu. Her birini hatırlıyorum, hatırlamak istedikçe bakıyorum. Bir zamanların mahçup Aliye'sini, Aynalı Pastane'nin Aliye'sini, Muştık'ın Aliye'sini hatırlamak istedikçe bakıyorum albüme... (Işıkla birlikte tekrar döner) Senin gibiler pek gelmezdi bana.

Genç Müşteri Benim gibiler?

Aliye Politikaya bulaşmış üniversiteliler. Öyle değil misin?

Genç Müşteri Doğru... Kadın bedenini böylece kullanmayı haksızlık sayarız. Aslında ben de çok... Neyse...

Aliye Sen de onlara karışabilmek, ayıpladıkları işi ayıplayabilmek için bir kez olsun tatmak istedin değil mi? İnsan bilmediğini ayıplayamaz, yasaklayamaz ki... (Gülmeye başlar) Yine de dikkatli ol, halin tavrın hemen ele veriyor duygularını...

Genç Müşteri Bir şey sorabilir miyim size?

Aliye Sor tabii.

Genç Müşteri Neden? Neden buradayız? Neden bu işi yapıyorsunuz?

Aliye Önce kendine sor bakalım. Sen neden buradasın? Ben senin için buradayım ama önce sen yanıt ver bakalım. Sen neden buradasın? Neden dünya var olduğundan beri kadın ve erkek bu işi yapıyor? Neden günah, neden yasak ve neden bu kadar çok isteniyor.

Genç Müşteri Gençsiniz, güzelsiniz, akıllısınız. Pekâlâ, başka bir mesleğiniz olabilirdi.

Aliye Artık olamaz mı? (Müşteri ses çıkartmayınca) Nasıl bir sevgi, eşitlik peşindesiniz ki bana namuslu insancılık oynuyorsunuz? İşinizi tamamlarken böyle değildiniz. Ne zaman iş bitiyor bana namuslu kesiliyorsunuz.

Genç Müşteri Bakın. Yanlış anladınız...

Aliye Süre doldu. Konuşmak ücrete dâhil değildi.

Genç Müşteri Çok çok çok affedersiniz. Ben sadece...

Aliye Süre doldu.

Genç Müşteri Haklısınız. Sizi ayıplamak bana düşmez. Bu düzen böyle devam ettikçe...

Aliye Düzen mi? Ben düzene kırgınım. Aram yok pek. (Gülmeye başlar) Aklıma bir küfür geldi ya, neyse...

Genç Müşteri İçinizde tutmayın.

Aliye Niye patlar mıyım? (Tekrar gülmeye başlar)

Genç Müşteri (Güler) Yok, ondan değil de... Rahat olun yani.

Aliye (Birden ciddileşir) Sözün bittiyse gidebilirsin.

Genç Müşteri (Toparlanmaya başlar) Tabii. (Giyinirken Aliye'de onu izler)

Aliye Örgütlü müsün?

Genç Müşteri Evet.

Aliye En iyisini siz bilir siz düşünürsünüz. İdeal bir dünya, eşit bir dünya... Ne heves.

Genç Müşteri (Giyinmeye devam ederken) Her mesleğin bir zor yanı var. Sizinki de bu olmalı.

Aliye (Şaşırmıştır) Nedir?

Genç Müşteri (Sinirlidir) Hiç kimseye ve hiçbir şeye bağlı değilsiniz. Kimseyle bir alıp vermeniz, kavganız yok. Kimsenin yaşam koşulları sizi ilgilendirmiyor. Siz...

Aliye Boşuna bir yaygara bu dediğin. Benim için herkes, tüm erkekler aynı. Yine de arada bir işte şimdi olduğu gibi merak ettiğim oluyor.

Genç Müşteri Niçin biriktiriyorsunuz o vakit müşterilerinizin resimlerini?

Aliye Unutmak için...

Işık tamamen sönerken Aliye Kadın'a dönüşür...

Kadın Bak burası doğru işte. Kurtarmaya gelenler yani... Dertliler, üzgünler, idealistler, kahramanlar yani hep hep erkekler... Yazdıkları ile yaşadıklarımın aynı olmadığını, aslında yazdığı kızın ben olmadığını anlamamdan sonra buluşmak istemedim onunla. Ben kaçtıkça o kovaladı. Kovalandıkça kaçmayı sevdiğimi anladım. Kendimize yeni bir hikâyeye yazıyorduk farkında olmadan. Farkında olmadan bağlanmıştık, utanmıyorduk artık birbirimizin yüzüne bakmaktan. Ben daha çok anlatmak istedim böylece, ama o dinledikçe susmamı söyledi. Tuhaf, yabancı bir ilişki, ilişki bile değildi belki. O bir yazardı,

anlardı, o daha iyi bilirdi... Yazdığı hikâyedeki kızda, yani bende de tuhaflıklar sezilmeye başlamıştı o dönem...

II. SAHNE

Aynalı Pastane. Aliye kasada oturuyor. Müşterilerin seslerinden kalabalık oldukları anlaşılıyor. Aliye zaman zaman müşterilere gülümsüyor. Birden pastanenin önünden Muştik'in silueti görünüyor. Aliye heyecanlanıyor. Bekliyor... Ancak bir değişiklik olmuyor.

Aliye Beyoğlu'ndaki her yeri biliyorum. Degüstasyonu, Çiçek Pasajı'nın yorgun masalarını, konsolosluk binalarının soğuk heykellerini, okulların ağır demirden kapılarını, biralarının köpüklerinin bıyıklarında kaldığını bilmeden ağır ağır içmeye devam eden işçilerin takıldıkları ucuz meyhaneleri, eve dönmeye çalışırken çoraplarının kaçtığını fark etmeyen sekreterlerin acelelerini, parfümeri dükkânının karışık kokusunun içinden Paris Gecesi'ni ayırt etmeyi... Her yeri ve her şeyi biliyorum. Bu pastanede hapisim. Bu kasanın tuşları arasında, bunca hız arasındaki durgunlukta, hayallerin uçuculuğunda hapisim...

Muştik'in gölgesi tekrar görülür...

Yalnızca bu pastaneden değil, bu çevreden, bu sokaktan, evimden, ailemden de soyutlanmışım gibi. Ne garip. Bir gün mutlu oluyorum, bir gün mutsuz... Bir gün herhangi bir an, herhangi biri esrarengiz biçimde anlam katıyor o güne dek zavallı hayatıma, ertesinde güvensizlik yine sarıp sarmalıyor beni. (Bir an susma) Kasa. Rakamlar. Rakamlara vuran tırnaklarım. Tırnaklarımın tuşlarda bıraktığı iz. Ne eski bu rakamlar. Silinmiş bazısı. Yine de hafızam yanıltmıyor beni doğru yapıyorum hesabımı. Hayatımın hesabını doğru yapıyorum... Beyoğlu ne güzel. Her şeyi örtüyor. Tüm ayıpları,

tüm kahkahaları, içkinin edepsizliğini, hayâsızlığını... Kimisi inziva köşem diyor buraya, olamaz... Kat kat binaların, sinemaların, tiyatroların, barların, pavyonların, kırık sokak taşlarının anavatanı burası. Burada kimse inzivaya çekilemez. Bazen hele de kışın asık suratlı, çatık kaşlı olur o doğru ama burası her zaman neşe verir bana.

Kapının çingırağı öter. Muştik içeriye girer.

Muştik İyi akşamlar hanımefendi. Randevularınızı tehir ettiğiniz kulağıma çalındı. Sorabilir miyim acaba? Niye?

Aliye (Oynadığı oyundadır hala) İyi akşamlar beyefendi. Görüyorsunuz tüm masalarımız şu an misafirlerimizle dolu. Kısa bir süre bekletebilirimsem...

Muştik (Aliye'nin sözünü keserek) İki haftadır tek başına dolaşıyorsun, anlamsız bu. Dinle güzel gözlü kızım, oyun oynamak istiyorsan kendine bir oyun arkadaşı edinmelisin. Tek başına canın sıkılmadı mı?

Aliye (Surat ifadesi ve sesi değişir) Şu anda tek bir müşteri bile kabul edemeyiz. Görüyorsunuz çok meşgulüz.

Muştik (Sakince bir sigara yakar) Mutlulukla ilgili belirlediğin kuralını unutuyorsun Aliye. Sen aldıkça, topladıkça, biriktirdikçe mutlu olursun. Almak için paraya, para için erkeklere ihtiyacın var. Unutma bunu. Şimdi dalgınsın, huzursuzsun. Bir olay mı oldu Aliye? Seni birisi mi üzdü? İstemediğin bir şey mi yaptırıldılar? Söyle bana...

Aliye Gözlerim kararıyor artık. İstemiyorum. Zevkle, şevkle yapardım eskiden meslek bildiğim işimi. Sanki bütün dünya benim. Ama ben bu dünyaya sahip olmak istedim mi bilemiyorum.

Muştik Sıkıldın sen. Anlıyorum. Rutine bindi artık. İlk heves geçti. Ama hayat böyle değil midir altın sözlü kızım? Yeni bir ev buldum sana. Nişantaşında. Öyle hoş ki, balkonuna yuva yapmış bir

kuş bile var. Az aramadım, ne diller döktüm de ikna ettim en sonunda aracıyı. Çok beğeneceksin. Dayadım, döşedim içini. İsteddiğin gibi bembeyaz her yer.

Aliye Zenginlik mutluluk getirecek mi bana Muştik? Bu ev bana huzur verecek mi? Ben yoksul doğdum biliyorsun, şimdi ne yaparsam yapayım hep yoksul olacağım gibi geliyor.

Muştik Bu denli dinlence yeter. Perde açılsın artık. Kurtul bu melodram düşlerden. Kalk ayağa, bir kaç peruk al, ipek çoraplara sarın, hamama git keselen dökülsün tüm varın yoğun... Haydi Aliye. (Aliye'nin tepkisizliğini görünce sesini sertleştirerek) Kalk ayağa inci dişli kızım, haydi. Yıldızın sönmeden, ateşlerken erkekleri bir sözünle vazgeçme düşlerinden. Sonra bolca vaktin olacak düşünmeye, okumaya, yazmaya, hayal kurmaya. Şimdi iş vaktidir. İştahlan bakalım. Park Otel'de büyük bir davete katılacağız seninle. Sen ve ben. Aliye ve Muştik.

Aliye ayağa kalkar, Muştik reverans yaparak onu kollarının arasına alır, kapıdan çıkarken çingirak bir kez daha çalar...

III. SAHNE

Narmanlı Han'ın avlusu. Aliye ve Fabrikatörün Oğlu bir bankta oturmaktadırlar. Mevsim kıştır, Aliye'nin elleri üşümektedir.

F. Oğlu Üşüdün değil mi canım?

Aliye Yok. Yanımda sen varken ne mümkün.

F. Oğlu (Sarılr) Seninleyken kendimi liseli aşıklar gibi hissediyorum.

Aliye Okula devamsızlıktan atılacağız o vakit. (Gülüşürler)

F. Oğlu Biliyor musun Aliye... Sen çok iyi bir insansın.

Aliye Neden böyle söyledin?

F. Oğlu Madam' a yavru kedi yakalamak için bekliyorsun, hem de bu soğukta. Yaşlı bir kadının acısını azaltmak için...

Aliye (Neşelidir) O zaman sen de çok iyi bir insansın, benimle birlikte sen de bekliyorsun.

- F. Oğlu** Ben seninle olmak için buradayım. Madam'ı pek umursamıyorum. (Birden susar) Duydun mu? Miyavladılar sanki... Dur bakayım... Yok, değilmiş.
- Aliye** (Güler) Madam'a sen de üzıldün... (Bir an susma) İstersen gidelim, yarın yine geliriz. Kediciklerin çıkacakları yok.
- F. Oğlu** Ben memnunum halimden, biraz daha bekleyelim. (Aliye'ye daha sıkı sarılır) Üşümüş benim minik sevgilim.
- Aliye** Nasıl istersen. (Daha çok sarılır)
- F. Oğlu** Aliye...
- Aliye** Efendim.
- F. Oğlu** Bir şey söyleyeceğim sana.
- Aliye** Söyle.
- F. Oğlu** Ama önce yüzüme bak. (Aliye kollarından çıkar) Kısa bir zaman oldu biliyorum ama bazı şeyler için zaman engelleyicidir... Hay Allah! O kadar da prova etmiştim aynada. Sözün özü Aliye; ben seni seviyorum ve seninle bir yuva kurmak istiyorum. Benimle evlenir misin Aliye?
- Aliye** (Yüzünden bir an bulutlar geçer) Çok şaşırttın beni.
- F. Oğlu** Hemen cevaplamanı bekliyor değilim tabii.
- Aliye** (Gülümser) Bazı şeyler için zaman engelleyicidir demedin mi az evvel? Yanıtım evet. Evet, evet, evet. Seninle evlenirim.
- F. Oğlu** Sağol Aliye. Bir an kabul etmeyeceksin sandım. Öyle mesudum ki... Bu anı ölünceye dek unutmayacağım.

Işık değişir...

- Aliye** Söz verdiği gibi bu anı unutmadı. Bir sonraki buluşmamızda yaşananları da...

Işık tekrar değişir... Aliye Han'ın avlusunda sevgilisinin gelmesini uzun zamandır bekliyordur. Nihayet Fabrikatör'ün oğlu köşede görünür. Aliye sevinçle sevgilisine koşar ve sarılır. Ancak ters giden birşeyler vardır...

- Aliye** Sevgilim, nihayet. Öyle endişe ettim ki, başına bir hal geldi sandım.
- F. Oğlu** (Kollarından sıyrılarak) Buradayım işte.
- Aliye** Bir daha bekletme olur mu cicim? (Tekrar sarılır)
- F. Oğlu** Aliye. Rica ederim birbirimizi bir daha görmeyelim.
- Aliye** Nasıl?
- F. Oğlu** İştittin işte. Birbirimizi bir daha görmemiz sakıncalı olacak.
- Aliye** Ama... Neden sevgilim...
- F. Oğlu** Bir de soruyorsun öyle mi? Aliye, bu güne dek sana hiç yalan bir söz söylemedim. Aynı davranışı senden de beklerdim. Gerçi aramızdaki uçurumun sebebi yalan olamayacak kadar dehşetli.
- Aliye** Anlıyorum. (Gözleri dolar, ağlamasını tutarak) Peki.
- F. Oğlu** Böylesi bir kadın olduğunu bilmiyordum. Babama evlilik isteğimi açınca seni araştırmış... Duyduklarını işitince...
- Aliye** Kâfi. Muhtemeldir ki saadeti yaşayamayacaktık seninle.
- F. Oğlu** Gerçek yüzünü keşke daha evvel tanısaydım. Kalbim bu denli ağrımazdı belki de. Ne kadar da merhametsizsin.
- Aliye** Merhamet mi? Bu kelime dudaklarınıza hiç yakışmadı bayım. Siz fabrikatör babanıza ve çevresindekilere iletin bu sözleri. Araştırma yapanlara...
- F. Oğlu** Yoksa muhitimi ve babamı mı suçlamaktasın Aliye?
- Aliye** Yok, ne münasebet.
- F. Oğlu** Seni çok iyi tanıyanlar varmış aralarında. Seninle uzun zaman geçirenler. Ne safım ben Tanrım...
- Aliye** Evet safsın. Bir bakışta anlamalıydın nasıl bir kadın olduğumu. Tanıştığımız ilk gece anlamalıydın. Belki de bu yüzden sevdim seni. Belki de bu yüzden nice zamandır ilk kez ben de hayal kurdum. Ama belki de aşk değil bu yaşadığım, uçuk bir şey, nicedir özlediğim bir macera. Kendimi bıraktığım sence o sefil yaşantımda bir renk.
- F. Oğlu** Bu bahsi kapatalım artık. (Elini uzatır) Hoşçakal Aliye.
- Aliye** (Elini uzatmaz) Böyle olmasaydı...

Işık tekrar değişir... F. Oğlu Yazar, Aliye Kadın olmuştur artık...

Yazar Yaşadığı o güzel, o tatlı aşktan aldığı yaradan sonra kendini günlere kaptırdı Aliye. Hiçbirşey düşünmemeye, duygularını önemsememeye başladı. Kolay olmadı elbet, ama alıştı. Hayatına giren erkekler için bolca kılık değiştirdi bu maskeli baloda Aliye. Kadın olmanın tam da bu demek olduğunu anladı... Tüm erkekler için tüm kadınları bir bir canlandırdı Aliye. Çocuklu çocuklu, bazen çocuksu, bazen şulh, bazen anne kadınlar oldu. Yüzlerce kadını tek bir kadında yaşadı, yüzlerce kadını tek bir kadında kavradı. Kimi uzun, kimi kısa bir zaman sonra başka bir erkekle, bir daha olmaz dediği şeyler yaşadı. Tövbe etmenin kendisine göre olmadığını anladı.

Kadın Ya sen? Sen sevgilim? Beni, bende yaşayan yüzlerce kadını sevebilecek misin? Yazdığın Aliye'yi daha çok seviyorsun sen. Onu yazdıkça beni unutuyorsun sen. (Bir an durma) Belki de hiç sevmedin. Ne o? Cevap veremiyorsun... (Bir an bekler) Üzülüyorum, hayatımda hiç üzülmedim ki ben. Belki de... Hani sen Aliye'ye hayaller kurduruyor, yaşamadığım şeyleri yaşamış gibi söyletiyorsun ya... Belki ben de, seni... Seni ve beni... Hıh! Öyle bir şey varsa tabii... Unutmamalı, sen müşterisin, sen istersin, ben de ücreti karşılığında istediklerini veririm. Başka türlü bir şey yok. Yok değil mi?

Yazar yanıtlamaz, duymamış gibidir... Kafası önünde düşünmeye devam eder.

IV. SAHNE

Kapalıçarşıda bir kuyumcu dükkânı. Aliye içeriye giriyor. Bir süre sonra Ali ile karşılaşıyorlar.

Ali Yardım edebilir miyim hanımefendi?

Aliye Aram usta yok mu?

Ali Aram Bey bugün yoklar. Ben yardım edebilir miyim?

Aliye Ne zaman gelir?

Ali Bugün gelmeyecekler. Buyrun, ben yardımcı olayım. Buyrun, çekinmeyin...

Aliye Peki.

Ali Buyrun, oturun. (Aliye oturur) Kahve içiyordum ben, size ne ikram edebiliriz?

Aliye Mersi. (Sessizlik olur) Gümüşlerim kararmaya başladılar. Aram Usta getirin demişti.

Ali Hemen bakalım. (Aliye'nin çantasından çıkarttığı bir kolyeyi alır) Güzel bir kolye. Nadir bir işçilik. Aram Usta'nın değil bu, öyle değil mi?

Aliye Bravo. Aram Usta'nın ustasının.

Ali Bir servet değerindedir bu.

Aliye Aram Usta'dan satın almak, onu ikna etmek daha zor oldu inanın. Uzun bir süre satmak istemedi. Her ay usanmadan gidip geldim en sonunda ikna oldu.

Ali Usta inadı ve inatçıları sever.

Aliye Siz de kuyumcu musunuz?

Ali Hayır. Avukatım.

Aliye (Kalkar) Hiç vaktim yok en iyisi ben usta gelince... Hoşçakalın.

Ali Avukatım ama ben de anlarım gümüşten, telkariden, savattan... (Gülümser) Aram Usta babamın yakın dostu idi. Çocukluğumda çırak olarak çalıştım yanında, çok istedim ama babam ve ustam ağızbirliği ederek beni uzak tuttular meslekten. Amatörüm sizin anlayacağınız.

Aliye (Eski yerine oturur) Birinin kenarında ucu kırılmış.

Ali Oooo... Evet, fark ettim. Hemen hallederiz. Nasıl da kırılmış, sertçe tutup çeksem anca... (Hata yaptığını fark eder ve susar) biraz zaman alacak ama umarım vaktiniz vardır.

Aliye Şu aralar vakitten bol başka bir şeyim yok... Beklerim ben.

Ali İyi o vakit. Şunu içeriye vereyim de parlatsınlar. (Bir an kaybolur, geldiğinde elinde bir yüzük vardır) Bir bakınız...

Aliye Çok hoş.
Ali Beğeneceğinizi tahmin etmiştim. Size armağan edebilir miyim?
Aliye Yeni tanıştığım kişilerden armağan kabul etmek adetim değildir.
Ali Biz sizinle yeni tanışmadık ki...
Aliye Nasıl?
Ali Hemen hüküm vermeyin. İlk gördüğüm andan itibaren... Nasıl demeli... Yüreğim ısındı size. Sanki yıllardır tanışıyormuşuz gibi... Biliyorum böylesi konuşmalar gülünç oluyor ama...
Aliye Tanıştığınız tüm kadınlara uyguladığınız bir taktik mi bu? Pek acemice bir oyun.
Ali Sözlerimde samimiyim. İnanın. Lütfen...
Aliye Kolyemi alıp gitmek istiyorum.
Ali Bana bir fırsat tanısanız.
Aliye Israrcı olmayın. Kolyemi de alıp gitmek istiyorum.
Ali Peki. Bir kaç dakikaya hazır olur. Lütfen gitmeyiniz. Susuyorum.

Ali susar. Bir süre sonra kapalı duran Türk kahvesi fincanını eline alır, falına bakmaya başlar. Bu durum Aliye'nin ilgisini çeker.

Aliye Faldan anlar mısınız?
Ali Yok. Öylesine...
Aliye Sanki yıllardır tanışıyormuşuz gibi dediniz ya az evvel. Şimdi, bir anda ben de öyle hissettim birden. Kusuruma bakmayın, tersledim sizi ama...
Ali Rica ederim. Bunca parlaltının yanında bir de siz olunca. Asıl siz benim kusuruma bakmayınız. Bir an tutamadım kendimi işte.
Aliye Haydi falınıza bakalım. Beklerken vakit geçer böylece.
Ali Anlar mısınız?
Aliye O kadar çok hayal kurarım ki... Yıllar evvel paslı aynalardan fallar tutardım.
Ali Pekâlâ. Bakın bakalım kısmetimde neler varmış öğrenelim.
Aliye (Fincanı alır) Ne çok şey var. Ne karışık bir yaşam.

Ali Öyle mi dersiniz...

Aliye Bir arkadaşım vardı. Şimdi hatırladım. Yıllar evvel... Bana kimi hatırlattığınızı buldum. Beyoğlu'nda... Yazardı. Onu unuttuğuma inanamıyorum. Unutmuşum işte. Hayatıma yön veren adamı, onu unutmuşum...

Ali Bazen hepimizin başına gelir öyle değil mi? Değer verdiğiniz biri miydi?

Aliye O bana çok değer verirdi. Verirmiş... Şimdi şimdi anlıyorum.

Ali Dedim ya, üzülmeyin. Hadi ama bekliyorum, falımda gördükleriniz bu kadar mı?

Aliye Peki, peki... (Fala bakar) Ne de çok yolunuz var. Dağlık, taşlık düzlük değil bu yollar.

Ali Bildiniz. Mardin'de yaşıyorum ben.

Aliye Mardin... Ne uzak bir şehir.

Ali Gitmeyenler için uzak. Bilmeyenler için yabancı. Bir görseniz şehrimizi. Hem... Hem Aram Usta'ya söylemeyin ama Mardin'de de çok iyi ustalar tanırım.

Aliye (Gülerler) Doğru ya, gümüşün ana vatanıdır Mardin. Duymuştum. Uzaktan parıldarmış şehir.

Ali Bir gün sizi ben gezdirmek isterim.

Aliye Ne tuhaf değil mi?

Ali Nedir tuhaf olan?

Aliye Bugün burada sizinle karşılaşmamız. Sizin bana onu hatırlatmanız, tüm bunlar için de gümüşlerimin de kararması... Hayat işte...

Ali Ayrı yollarda yürüyüp bir durakta buluşmak gibi.

Aliye Neyse, çok oyalandım. Gitmem gerek.

Ali Ama daha hazır değiller...

Aliye Daha sonra uğrarım.

Ali Ben burada olmayacağım, kusuruma bakmazsanız bir şey sorabilir miyim? Sizi bir kere daha görebilir miyim? Gitmeden?

Aliye Peki.

Ali Bu akşam, Beyoğlu'nda. Aynalı Pastane'de.

Aliye Aynalı Pastane mi? Orası yıllar evvel kapanmamış mıydı?
Ali Bilmem... Ne dersiniz? Gelecek misiniz? Fazla değil bir saat...
Aliye Geleceğim. Yarın akşam aynalı pastane'de...

Lokal ışık Aliye'nin üstünde...

Aliye (Cebinden küçük bir kanyak şişesi çıkartır ve sahne boyunca içer) Gitmedim. Tanıdık bir hikâye ile daha karşılaşmak istemedim. Kaldıramayacak mıyım? Yok. Öyle değil. Ne bileyim, gitmedim işte. Evli olmasından mı? Hiç değil. Nice evli erkekle birlikte oldum ben, önceleri evet biraz üzülürdüm evdeki kadınlar için, ama sonra alıştım. Alışıyor insan. En kötü şeye bile. Katilleri anlayabiliyorum. (Bir an susma) Gitseydim, gitseydim güzel bir akşamda, o bana âşık olurdu, şehrine dönmez buralara tutulurdu. Bir şeyleri daha kırıp dökerdim. Yok, acıdığımдан değil ama bir şey, tek bir şey yüzünden onunla buluşmadım. O bana eskileri hatırlattı. Yüzünü, şeklini, sözlerinin buğusunu unuttuğum birini. Biriyle buluşmalıydım evet ama onunla değil, şimdiyle değil, geçmişle. Geçmişimle... (Bir sigara yakar) Bu köşe başında ne çok anı var değil mi Muştik? Hadi hadi beni gözlediğini biliyorum. Peşimdesin hadi çık ortaya. Nazlanmasana haydi. Eh, sen bilirsin. (Bir süre sessizlik, sigarasını içer) Bir kulübe gitsek, dağıtsak şöyle bir seninle ha Muştik. Yok, eğer senin bir planın varsa o da kabulüm. Acıları unutsak ha seninle... Muştik hadi ama nazlanma... Küstün mü Muştik? Sen de mi küstün bana? Sakın beni bırakma Muştik, bir sen varsın çünkü bir sen kaldın. Sarsıntılı birkaç gün geçirdim evet, ama geçti bak geçti Muştik. Hadi gel, ne dersen yapacağım yine. İlk günkü gibi... Bütün kızlar kraliçe olmak ister demiştin hani, ben kraliçe olmak istedim Muştik, ama kendi krallığımda. Şimdi anlıyorum ki kralsız bir kraliçe olmazmış. Muştik, darıldın mı bana? Muştik... (Şişeyi kaldırır) Bak şerefine kadeh kaldırıyorum ama, haydi.

Anladım saklanbaç oynamak istiyorsun. Pekâlâ. Ebe, tura, bir, iki, üç... Saklanmayan ebe... Böyle miydi bu oyun? Ebesin Muştik, ebesin... (Son sözlerini bir çocuk tekerlemesi gibi tekrarlayarak sahneden çıkar)

V. SAHNE

Aliye'nin evi. Aliye yatağında yatıyor, Muştik odada sinirli bir halde bir aşağı, bir yukarı yürüyor. Aliye bir an kendine gelir gibi oluyor. Yatağından yavaşça kalkıyor. Muştik farkında değil.

- Aliye** Ne oldu bana?
- Muştik** Geçmiş olsun Aliye.
- Aliye** Ne oldu Muştik? Sanki günlerdir uyuyorum.
- Muştik** Günlerdir uyuyorsun Aliye. Hastalandın. Ama şimdi iyisin. Değil mi?
- Aliye** (İnanmaz) Hastalandım? Ben? (Gülmeye başlar) İlahi Muştik, kaç yıldır beraberiz, hiç hastalandığımı gördün mü benim? Doğruyu söyle.
- Muştik** Bir hafta önceydi. Çok içmişsin. Sızdın. Şimdi de ancak uyanıyorsun. Korktum, doktor getirdim, bir şeyi yok dedi.
- Aliye** Ben uyudum, sen de beni bekledin ha? (Gülmeye devam eder) Muştik, şey gibi... (Gülmekten adeta konuşamaz) Hani bir masal vardı, kız sürekli uyuyordu...
- Muştik** Uyuyan güzel.
- Aliye** Hah! Ben uyuyan güzel, sen de benim prensim... (Muştik'in hiç gülmediğini görünce) Çok ciddisin bugün.
- Muştik** Değilim. (Bir an susma) İyiysen çıkacağım ben. İşlerim var.
- Aliye** İyiyim, merak etme. (Muştik tam kapıdan çıkacakken) Muştik, ben bir şey söylemeliyim sana... Dönmek istiyorum ben.
- Muştik** Dönmek mi? Nereye, eski eve mi?
- Aliye** En başa. Başlardaki Aliye'ye, kasada oturan Aliye'ye...
- Muştik** Yorgunsun, yat dinlen. Akşama...

Aliye Kaçma. Otur. Dönmek mümkün mü Muştik?

Muştik Dedim ya yorgunsun. Biraz dinlen.

Aliye Artık kendi hayatıma dönmek istiyorum.

Muştik (Dayanamaz sinirlenir) Kendi hayatına mı? Kendi hayatına mı? Peki bu hayat kimin?

Aliye Senin.

Muştik Benim mi? Kim kendi hayatını yaşayabiliyor ki, kimin gerçekten bir hayatı var ki? İyi değilsin sen. Toparlan, hayat dediğin şey şu suratındaki makyaj gibidir, bir an bozulur, sonra aynanın karşısına geçer toparlarsın.

Aliye Ben aynanın diğer tarafına geçmek istiyorum, pastanenin öncesine.

Muştik Boş laflar bunlar.

Aliye (Sesini yükselterek) Ne demek istediğimi anladın. Bitti. Dönüyorum.

Muştik Döndüğün yeri bulamakta zorlanacaksın.

Aliye Öyle bir yer kalmadı belki. Olsun, hep aynı yerde koşmaktan iyidir. Ararım, bulurum. Yorgunum Muştik, çok yorgunum. Gövdemdeki başka başka kadınlardan, başka başka adamlardan çok yoruldu.

Muştik Beni mi suçluyorsun?

Aliye Hayır. Sen... Sen çok iyidim Muştik. Bunu sana söyleyeceğimi ummazdım ama iyidim hep bana karşı. Kötü yola düşmeyi ben istedim. Hep bir eksik vardı hayatımda, yabancıyım işte, görmüyor musun beni, yabancıyım. Kendime, yaşadığım bu eve, bu yatağa, bu giysilere... Alışkanlık saydığım her şeye yabancıyım, uzağım. Yemek menülerinden en iyi yemeklerin adlarını ezberledim, çalan parçaları, dans figürlerini, yelpazenin nasıl tutulacağını. Ama konuşan, eyleyen, ben değilim sanki. Bir oyunun içindeydim, bir uzuyor, bir kısalıyorum. Şu an konuşan kim, hangi kadın, hangi istekle konuşuyor? Senin isteklerin, senin sözlerini senin kestiğin rollerle bugüne geldim. İtiraz istemem, sen benim heykeltıraşım oldun. Parça parça,

göz göz işledin beni. Ama benimle işin bittiğinde, çekilip şöyle bir uzaktan baktığında...

Muştik

Çok güzelsin. Çok özelsin.

Aliye

Parça parça belki ama bütünüm çok çirkin. Dönebilirim değil mi Muştik? Son kez bana bir iyilik et, haydi. Duymak istediğim sözleri söyle.

Muştik

Son bir kez daha. Son bir kez daha eyleyelim mesleğini. Sonra dönersin.

Aliye

Olur. (Kalkar, giysi dolabını açar) Kim için ve nerede olacağız? En önemlisi ben kim olacağım?

Muştik

Aynalı Pastane'ye gidiyoruz. Muştik için Aliye olacaksın...

Muştik'in sözüyle birlikte müzik başlar, aynı anda dekor değişir. Aynalı Pastane dekoru kurulmaktadır. Aliye ve Muştik ön tarafta yani aynaların arkasındadırlar... İçeride siluet halinde, müşteriler gözükmemektedir, müzik, renkler, kasanın tıkırtıları... Aliye bir düşün içindedir sanki. Çevresine mutlu mutlu bakınıyor.

Muştik

Seni yoldan çevirdim belki ama bu yeni yoluna da eşlik ettim. Sevabım günahımı örtmez ama... Bundan sonrası sana ait. Ben gelmeyeceğim Aliye. Her şey gönlünce olsun. Bir mucize yaşıyorsun. Kimse dönmemişti, kimse... Şimdi sen döndün ya, ben de artık başarabilirim. Eşikten atladık artık. Belki bir gün yeniden bir araya geliriz ha, ne dersin Aliye? (Köstekli saatine bakar) Vakit ilerliyor Aliye, gitmeliyim. (Aliye Muştik' e sarılır, yanaklarından öper) Hoşça kal Aliye, aynalara dikkat et.

Aliye

Olur. Sen de kendine iyi bak, üzülme olur mu? (Muştik gider) Aynalar... Tüm bunlara sebep olan aynalar, kendimle yetinmediğim, kendimden başkasını gördüğüm aynalar. Başkalarının hayallerini yaşadığım aynalar, saç taradığım, rujumu parlattığım, seviştiğim aynalar. Kirli, yağlı, paslı, dökük, kırık, çürümüş aynalar. Her yerde varlar. Zamanı içine çeken aynalar, nereden başlayıp nerede bittiği belli olmayan aynalar,

ışılıtlı ama sessiz aynalar... Buradayım işte, Aynalı Pastane'de, her Şeyin ve hiĭbir Şeyin başladığı yerde... İşte oradalar, yaşlı adam ve karısı, vanilya kokusu, demli çayın buharı, cam dolaptaki pastalar, yer karosunun ũstündeki minik iz, atal bıçakların sesi, cam bardağın yıkanmaktan aşınmış kenarı, eski dergiler... Hepsi orada. Bir adım daha atarsam aynaları geebilirsem kavuşacağım onlara... Her Şey bıraktığım gibi. Bir adım kaldı işte. (Bu sırada Yazar görünür, Aliye'yi görünce irkilir...)

Yazar

Aliye.

Aliye

(Sarılır) Ah ne çok sevindim seni gördüğüme. Ne çok özledim bir bilsen. (Tekrar uzunca sarılır) Uzun zaman oldu değil mi? Unutturdum kendimi sana. Bugünden sonra... Ah ne Őařkınlım, nasıl olduğunu bile sormadım, çok iyi görünüyorsun. Dur bir bakayım sana, ũstn başın çok iyi. Sağın, halin, kokun... Bir Şey olmuş... Büyük bir Şey, sende bir değişiklik var.

Yazar

Uzun zaman oldu Aliye.

Aliye

Evet, uzun bir zamandı. Çok olmadı ama değil mi, bazı Şeyleri geri almak için, unutmak için olanları çok olmadı ama değil mi?

Yazar

Bilmem.

Aliye

Hala kahve falı bakıyor musun?

Yazar

Yok. Bıraktım artık...

Aliye

Yazık. Ne iyi bir yalancıydın oysa. (Neşelenmeye alışır) Olsun, biz seninle yine de kahve içeriz ama değil mi?

Yazar

İeriz.

Aliye

Pastaneye mi sen de?

Yazar

Evet.

Aliye

Ben de. (Bir an susma) antanda ne var? Yoksa... Yoksa... Ver bakalım.

Yazar

(antasını vermek istemez ama Aliye ısrarcıdır) yok bir Şey, bir kitap yalnızca...

Aliye (Çantayı alır ve içinden bir kitap çıkartır) Aynalı Pastane. Demek yazdın ha, demek sonunda. Ah ne harika... Hem de Aynalı Pastane'yi yazdın ha, ben... (Bir an duraklar)

Yazar Senden de bahsettim mi diye soracaksın değil mi Aliye? Evet. Bu kitapta senden bahsettim, hatta bu kitap sensin.

Aliye (Kitabın arka sayfasını okumaktadır) Bir yazarın düşlerindeki kadına ulaşmaya çalışması ile kadının kötü yola düşmesi tek bir hikâye ile birleşiyor. (Kendi kendine) Kötü yola düşen kadın... Bu kalabalık senin için mi?

Yazar Bir imza ve tanıtım günü tertip etmişler...

Aliye Hay Allah! Ben de seni lafa tuttum. Gitmen gerekiyordu değil mi? Pastaneyi hiç bu kadar kalabalık görmemiştim, demek kitabın ilgi topladı.

Yazar Beğenildi evet. Sayende...

Aliye Bir faydam dokundu demek sana sonunda. Ne mutlu bana... Haydi, git o zaman. Bekletme insanları.

Yazar Sen?

Aliye Beni düşünme sen, ben de az sonra gelirim, masalar biraz boşalır hem. Bir çay içerim.

Yazar İyi madem. Görüşürüz. (Aynanın arka tarafına geçer)

Aliye Görüşürüz. (Yazarın gitmesinin ardından) Bir kitap oldu demek yaşananlar, geriye alınamayacak kadar çok sözcük harcandı. Silinemeyecek kadar çok satır arası yapıldı. Olsun... Yine de değer. Şimdi derin bir soluk almalıyım, bu hayattın son, yeni hayatımın ilk soluğunu... (Aynaların içinden pastaneye girmeye çalışır ama başaramaz, her seferinde kafasını aynalara çarpar) İstenmiyorum. Aynalar beni almıyorlar pastaneye, hikâyenin başına dönemiyorum. Muştik haklıydı, kimse geri dönemiyor işte. Paslı aynalar, kırık aynalar, buğulu aynalar izin vermiyor işte... (Aynalara vurmaya sesini içeriye iletmeye çalışır) Hey, içerdekiler. Gülenler, çay içenler, kaçamak buluşanlar, servis yapan garson, pastasını yemeyen küçük kız duyuyor musunuz beni... Kimse duymuyor, gülüşmeye, konuşmaya, sevmeye,

korkmaya, endişelenmeye, yemeye, içmeye devam ediyorlar. (İçeriye bakar) Şu kasadaki kıza da bakın. Ne kadar masum... Gözlerinde bir sakinlik var, pastanenin sahibi hiç yaşlanmamış sanki aynı ara sıra ortaya çıkıp gülümsüyor müşterilere... Arka yüzden görünenler bunlar, herkes ve her şey aynı... Bir tek kasada oturan kız değişmiş... Ben değişmişim... (Kapı tıklatır gibi parmak uçlarıyla aynaya vurmaya başlar, kızın dikkatini çekmeye çalışır) Böyle saf kalacağını sanıyorsan aldanıyorsun, gözlerindeki kıskançlığı fark etmedim sanma, başka hayatlara özeniyorsun aynı benim gibi... Şu müşterilere bakışına, para üstü verirken gülümseyişine de bakın hele, kendinden geçiyor başka bir oluyor. Ben de böyleydim. (Bu sırada Muştik sahneye girer, üstünde aynı kıyafetler vardır ama hali ve tavrı daha önceki sahnelere göre daha kaba saba, daha kırıcı olmalıdır)

Muştik

(Aliye'yi görünce gülmeye başlar, gülmesi giderek sinir bozucu bir kahkahaya dönüşür) Güzelim... Sen... Ne oldu... Almadılar mı? O eski... Hani... (uzunca bir gülmeden sonra) Ne oldu güzelim, içeriye giremedin mi? Almadılar mı, yoksa sen mi istemedin?

Aliye

Giremedim. Aynalar almadı beni.

Muştik

Sana söylemiştim demeyi istemezdim ama... Üzülme be güzelim. Devam edeceğin bir hayatın daha var nasıl olsa. Hem de kaldığın yerden başlamana müsaade edecek bir hayat bu. Aynalar yok...

Aliye

İstemiyorum.

Muştik

İsteyeceksin.

Aliye

İstemiyorum dedim sana. Seninle yollarımızı ayırdık biz Muştik. Beni zorlayamazsın.

Muştik

Öyle bir zorlarım ki... (Aliye'yi fiziksel olarak zorlayacak şekilde üstüne yürür) Bana bak küçük şıllık. Senin küçük ve büyük hayallerini gerçekleştirmekten, senin küçük ve büyük dertlerinle uğraşmaktan çok sıkıldım. Yetti. Ben senin satıcınım,

sen de benim kadınımsın. Kibarlık etmek yok bundan sonra, ben ne dilersem o olacak.

Aliye (Pes eder) Tamam.

Muştik Hah şöyle... (Aliye'yi bırakır, pastaneyi göstererek) Sana göre değil tüm bunlar, öyle olsaydı vazgeçmek bu kadar kolay, dönmek bu denli zor olmazdı.

Aliye Haklısın.

Muştik bir sigara yakar, Aliye sessizdir... Bir an susma. İkisi de aynı anda konuşacak olur. İkisi de birbirine söz verir, yine aynı şey olur. Muştik boş ver anlamında bir hareket yapar, sahneden çıkarlar.

VI. SAHNE

Kalabalık sesleri, kahkahalar, kadeh çınlamaları... Büyük bir parti... Aliye her zamanki gibi çok şıktır. Sahnenin tam ortasında büyük bir doğum günü pastası...

Aliye Bugün yaş günüm. Bir yıl daha geçti işte. Sersemler kalabalığının içindeyim. Muştik' de burada. Hemen şurada olmalı. Başka kızlar da var. Size bir sır vereyim mi... (Seyirciye yaklaşır) Şu kız, hani pastanenin kasasında oturan... Onunla konuştum ben. (Bir sır verir gibi) Konuştum işte, nasıl mı? Ben ona görünemedim ama o gördü beni. Muştik beni aldıktan birkaç gün sonra yine gittim pastaneye, aynalar yine almadılar. Bir daha gittim ve bir daha. Bir seferinde umutsuzluktan ağlarken işte bu kızın seslendiğini duydum. "Kim var orada". Beni duymuştu, yanılmıyordum. Kızla konuşmaya başladık, anlattım her şeyi. Muştik'e ve Yazar'a kanmaması gerektiğini anlattım. İçim rahat şimdi. Bir vazifeyi tamamladım sanki. Akıllı kızmış dinledi beni. (Kadeh kaldırır) İyi ki doğdum. Bir işe yaradım. İlk kez... Muştik'le de aramı düzeltiltim. Pek sık uğramıyor artık, rahat bıraktı beni. (Bir süre susma. Aliye

kadehinden içki içer bu esnada) Yorgunum... Şu kalabalık da bir an evvel çekip gitse... Güya yaş günüm münasebetiyle buradalar ama benimle ilgilendikleri yok, sahte hepsi. Bir şeyler oluyor gibi, bir hayat akıyor gibi görünüyor ama nafiye işte. (Bir süre daha susma) Hah, nihayet Muştik de göründü. Yanındaki... Yanındaki kız... Hani şu pastanedeki, hani şu masum kız. Hani şu konuştuğum, anlattığım, hayatımın sırrını verdiğim kız. Buralara gelmek, bu yollardan geçmek istemeyen kız. Muştik'in elini tutmuş, yan yanalar, sımsıcaklar. Sanki sevgililer gibi, Muştik'in ağına düşmüş işte. Nasıl da mutlu... Erkekler sardı kızın çevresini bir anda, hepsinin gözü etinde. Hepsi de... Yok, izin veremem, benim yaş günümde hem de... (Tam hareket edecekken Muştik girer, aynı anda kalabalığın kahkaha seslerinde bir artış olur)

- Muştik** Mutlu yıllar güzel gözlüm.
- Aliye** Bunu nasıl yaparsın?
- Muştik** Neyi güzeller güzeli?
- Aliye** Bu kız... Buraya nasıl gelir?
- Muştik** Kendi isteğiyle geldi. (Bir anlık susmanın ardından) Tanıştırmışsunuz.
- Aliye** Evet.
- Muştik** Bana hiç bahsetmemiştin bu durumdan. Daha da kolaylaşabilirdi işim hâlbuki.
- Aliye** Saf bir kızı ağına düşürmek için sana yardım edeceğimi mi sandın?
- Muştik** Saf mı? Ağ mı? Aliye, bu kız kendi isteğiyle geldi buraya. Tıpkı senin gibi... Hala anlamadın mı Aliye?
- Aliye** Neyi?
- Muştik** Kıza dikkatlice bak. Ne görüyorsun?
- Aliye** Güzelce biri işte... Sıradan, ortalama...
- Muştik** Ortalama bir kız... Çok dertli söyledin bu kelimeyi. Unuttun mu sen de bir zamanlar ortalama biriydin.

Aliye Bana öyle geliyor ki söyleyeceklerimi dinlemeyeceksin, her sözümü her itirazımı biliyorsun...

Muştik Anlamadın... Bu kız sensin Aliye.

Aliye Hayır, tanımıyorum ben onu.

Muştik İnsan kendini tanıyamaz ki Aliye.

Aliye Yok, o pastanede çalışan kız. Kasada oturan hani...

Muştik Sen...

Aliye (Ağlamaklıdır, giderek daha öfkeli daha kızgın) Beni almadı ama içeriye. En son gün, beni dinledi, konuştuk, dertleştik, anlattım ona her şeyi. Sonra da beni içeri alması için yalvardım ona. Almadı ama... Direttim, ağladım, kızdım, aynaları yumrukladım, almadı... Can sıkıcı birkaç öğüt verecek bile oldu bana. Üstten üstten sözler... Neymiş efendim, hayallerimin ve para ihtirasımın nedenleriymiş bu yaşadıklarım, ben ancak bu yolla mutlu olurmuşum. Kasada oturup ailemle mazbut bir yaşamı asla beceremezmişim... Çok yorgunum Muştik... Bu kız bensem... Ben... Peki, ben kimim Muştik? Hangi ben daha gerçek? Yanıtlasana beni... Bak işte o da bir eksiklik duymuş, duymuş ki kalkmış buralara kadar gelmiş... (Kahkahalar giderek yükselir, sonunda sahnede tamamen etkili olurlar) Kafası karışık sanırım. Yok, yok, kafasızın bir bu kız, senin sözüne kanıp gelmiş. Nasıl da çekiyor erkekleri merkezine, nasıl da ilgi odağı oldu. Ölçsüz bir duruşu var bu kızın. Ben... Demek böyle görünüyorum uzaktan. Ağır ve sahte havayı dağıttı işte gelişiyile. Gülüşmeler, buseler, kahkahalar hep arttı. Şerefine güzel kız. Kendimin şerefine. Beni affetmeyen benim şerefine... Bir falın içine hapsoldük nasıl olsa, kaderimiz belli başından. Etimizi satarak kazanacağız, ruhumuz hep yaralı kalacak, aynalar bize görünecek ama içlerine almayacaklar bizi. Şerefime...

Işık söner ve kısa süre sonra yeniden aydınlanır. Aliye peruğunu çıkartır, yorgun ve üzgün değildir artık.

Kadın

Bitmişti. Anlatacaklarım bitmişti... Hoş, anlattıklarım duyduklarım ile aynı değildi ya, neyse... Kafanız karıştı öyle ya, hangisi ben, hangisi Muştik, hangisi gerçek, hangisi rüya. Anlamaya çalışmayın, boşverin... Değmez. Anlamaya çalışırken kaçırdıklarımızı düşünün. Beni çok sevmeyin... (Bir an durma) Pişman olmadım hiç. Muştik bana ilham verdi, kızmadım, hırpalamadım onu, zengin bir yaşamın kapılarını açtı bana. Daha ne isterim. (Şulh bir kahkaha atar) Tam da burada böyle bir kahkaha atılması zorunludur öyle değil mi? (Seyirciye göz kırpar) Parantez içi hani... Çok konuştum. Gitmem gerek. Müşterilerim var. Beklerler. Yazar mı? Bilmem. En son Beyoğlu'nda eski bir pastanede gördüm onu, elinde kağıt kalem yazıyordu hala. Okumak ister misin dedi, istemedim. Acıdım ilk kez. Yanında duramadım daha fazla. Bana; beni, hiç olmadığım başka birini, hiç yaşamadığım hayatları ve tıpkı kitaptaki gibi bir yaşantımın olma ihtimalini hatırlattı... Duramadım işte. Acelem vardı. Şimdi olduğu gibi... Gitmem gerek. Nerede olduğumu biliyorsunuz. Hikâyelerimi dinlemek isterseniz...

Işık söner

SONUÇ

Aynalı Pastane oyunu sabırsızca çabucak bitirmeyi hedeflerken sandığımın tersine çok uzun bir zamanda yazılan bir oyun oldu. Oyunu yazarken en büyük desteğim ve en büyük düşmanım elbette hikayenin yazarı Murathan Mungan'dı. Hikayenin ana yapısını bozmadan, Mungan'ın kendi dramatik çatısını zedelemeyen ama tüm bunları yaparken oyunun melodramın içinde dolanmasını sağlamak kimi zorlukları da beraberinde getirdi.

Oyunun yazım aşamasındaki ön okumalarım sandığımın tersine bana çok yardımcı oldu. Melodramın ne olduğunu bilmek, melodram olmayan ama melodramatik bir oyun yazmamı kolaylaştırdı.

Bir kadın ve bir erkeği konuşturmanın dünyanın en kolay ve en zor işi olduğunu fark ettim. Dilin atmosferine zaman zaman kendimi kaptırdım. Oyunu kurgularken yazdıklarımı sesli okudum, benim söyleyemediklerimi, karakterlerimin de söyleyemeyeceklerine inandım.

Oyunun zaten "ne oluyor burada" "hangi hikaye gerçek" gibi soruları bolca sorduracağı seyirciye Doç. Dr. Çetin Sarıkartal ve Ezel Akay'ın önerileriyle yeni sorular yaratacak sahneler ekledim. Bu sahneleri, soruları çoğaltmamak adına mümkün olduğunca kısa tuttum.

Heyecanla, mutlulukla, kimi zaman öfkeyle ve endişeyle geçen bir süreç sonucunda bir sahne yapıtı ortaya çıkarttım. En büyük dileğim bir gün oyunum Aynalı Pastane'nin sahnelenmesidir.

KAYNAKÇA

Çalışlar, Aziz, **Tiyatro Kavramları Sözlüğü**, Mitos Boyut Yayınevi Tiyatro Kültür dizisi: 2, İstanbul 1993

Akı, Niyazi, **Türk Tiyatro Edebiyatı Tarihi I.** Dergâh Yayınları, Türk Edebiyatı İnceleme Dizisi, İstanbul 1989

Carlson, Marvin, **Tiyatro Teorileri**, De ki Yayınları, Çevirenler: Eren Buğlalılar Barış Yıldırım, İstanbul 2008

Can, Funda, **Feminist Eleştiri Açısından Kadın Seyircinin Hıçkırık Filmi Özelinde Melodramla İlişkisi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2007.

Timuçin, Afşar, **Düşünce Tarihi**, İnsancıl Yayınları, Genişletilmiş 2. baskı, İstanbul 1997

Brooks, Peter, **The Melodramatic Imagination**, Yale University Press, London, 1995

Ataman, Fusün, **Namık Kemal'in Oyunlarından Hareketle Tanzimat Dönemi Oyun Yazarlığında Melodramatik Unsurlar**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Aristo, **Poetika**, Çeviren: İsmail Tunalı, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2004

Tunalı, Dilek. **Kültürel ve Zihinsel Yapılanmanın Türk Melodram Sineması Üzerindeki Etkileri**, Yayınlanmamış doktora tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, 2005

Özön, Nijat. **Sinema ve Televizyon Terimleri Sözlüğü**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1981

Tunç, Aslı, **Sinemasal Bir Tür Olarak Melodrama Genel Bakış (Hollywood özelinde aile melodramına yaklaşımlar)** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Nutku, Özdemir. **Dram Sanatı-Tiyatroya Giriş**, Kabalcı Yayınevi, İstanbul 1998

And, Metin, **Tanzimat ve İstibdat Döneminde Türk Tiyatrosu**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1972

Güçbilmez, Beliz, **Zaman, Zemin, Zuhur. Gerçekçi Türk Tiyatrosunda Minyatür Kurgusu**, Deniz Yayınevi, Ankara 2006.

Savaş, Arslan, **Melodram**, L&M yayınları, İstanbul, 2005

Ekrem, Rezaizade, **Afife Anjelik**, Akçağ Yayınları, Türk Tiyatrosu Serisi, Ankara, 2005

Akbulut Hasan, **Kadına Melodram Yakışır, Türk Melodram Sinemasında Kadın İmgeleri**, Bağlam Yayınevi, İstanbul 2008

Şenova, Başak, **Yeşilçam Melodramında Baştan Çıkartma**, 25. Kare, Sayı 20, 1997

Sarıkartal, Çetin, “**Kasılan Beden, kısılan ses: Melodram, star sistemi ve Hülya Koçyiğit’in ataerkil düzene ‘haddini aşan’ cevabı**” Toplum ve Bilim, 94, Güz, 2002

Mungan, Murathan, **Kullanılmış Biletler**, Metis Yayınevi, İstanbul 2007